

Finansira Evropska unija

UNIJA POSLODAVACA
REPUBLIKE SRPSKE

Neformalni izvještaj o analitičkom pregledu za Poglavlje 20 - Preduzetništvo i industrijska politika

sa Mapom puta / akcionim planom
kojim se definišu koraci koje je
potrebno preuzeti da bi se
unaprijedila pravna regulativa u
Republiци Srpskoj

Neformalni izvještaj o
analitičkom pregledu za Poglavlje 20
- Preduzetništvo i industrijska politika
sa

Mapom puta / akcionim planom kojim se
definišu koraci koje je potrebno preuzeti da bi se
unaprijedila pravna regulativa u Republici Srpskoj

Izdavač:
Unija poslodavaca Republike Srpske

Uredio:
Aleksandar Andrija Pejović

Prelom i dizajn:
Predrag Živković

Lektorisanje:
Aleksandra Savić

Štampa:
Atlantik bb

Banja Luka, septembar 2022.

Naziv projekta:
„Resursni centar za bh. civilno društvo u EU integracijama”

Sadržaj

1. UVOD	5
2. Kontekstualizacija: Proces integracije Bosne i Hercegovine	7
3. Proces skrininga u državama kandidatima	8
4. Pregovori država regije u Poglavlju 20 (Crna Gora, Srbija, Hrvatska)	11
5. Struktura za bavljenje evropskom integracijom u BiH	13
6. Poglavlje 20 – Preduzetništvo i industrijska politika	14
6.1. Industrijska politika Evropske unije	15
6.2. Kominikei Evropske komisije	18
6.3. Praćenje industrijske politike	19
6.4. Privatizacija i restrukturiranje u kontekstu industrijske politike EU	20
6.5. Politika malih i srednjih preduzeća u EU	20
6.5.1. Akt o malom biznisu za Evropu	20
6.5.2. Program za jedinstveno tržište (SMP) – nasljednik Programa za preduzetništvo te mala i srednja preduzeća (COSME).....	22
6.5.3. Direktive Evropske unije za harmonizaciju	23
6.5.3.1. Definicija malih i srednjih preduzeća	23
6.6. Direktiva o kašnjenjima u plaćanju	23
6.7. Politika inovacije	25
6.8. Sektorske politike	26
MAPA PUTA - PREPORUKE ZA RAD U OKVIRU POGLAVLJA 20	27
Preporuke	28
I Odluka o formalnom ili neformalnom uključivanju civilnog društva – konsultacije i dijalog	29
I.1. Iskustva iz regionala.....	29
I.2. Bosna i Hercegovina	30
I.3. Učešće civilnog društva u radu nadležnih tijela za Poglavlje 20	31
II Procjena potreba za obukom (TNA) i razvoj programa obuke u cilju izgradnje kapaciteta članova radnih tijela za Poglavlje 20	33
III Izgradnja kapaciteta i prenos znanja o pravnoj tekovini u Poglavlju 20.....	34
IV Dalja analiza nivoa zakonodavne i institucionalne (administrativne) usklađenosti s pravnom tekvinom u Poglavlju 20 (analiza nedostataka)	36
V Priprema za eksplanatorni skrining i prateće radnje	37
VI Komunikacija/ Promocija	38
VII Koraci u okviru mape puta koji se odnose na preporuke koje EK daje Bosni i Hercegovini u okviru izvještaja o BiH, Odbora za stabilizaciju i pridruživanje i Pododbora za trgovinu, industriju, carinu i oporezivanje.	39
VIII AKCIIONI PLAN – Lista predloženih aktivnosti s vremenskim rasporedom, kako bi se podržala priprema za pregovaranje Poglavlja 20 – Industrijska politika i preduzetništvo	42
Aneks I Pregled pravne tekovine u Poglavlju 20	46
1. Opšte odredbe	46
2. Mala i srednja preduzeća i politika preduzetništva	49
3. Preduzetništvo i instrumenti industrijske politike	53
4. Sektorske politike	59
Aneks II Agenda eksplanatornog skrininga za Makedoniju i Albaniju 29–30. januara 2020.....	68

1. UVOD

Ovu publikaciju Unija poslodavaca Republike Srpske pripremila je u okviru projekta "Resursni centar za bh. civilno društvo u EU integracijama" kojeg implementira Centar civilnih inicijativa (CCI), uz finansijsku podršku Evropske unije. Analiza/Izvještaj o analitičkom pregledu (shadow report) i 'mapi puta' za Poglavlje 20 – preduzetništvo i industrijska politika, sažeto će prikazati status postojeće pravne regulative Republike Srpske naspram načela preduzetništva i industrijske politike EU, instrumenata preduzetništva i industrijske politike EU, kao i dati mišljenje o kapacitetima za sproveđenje.

Svrha kreiranja 'mape puta' jeste identifikovati prioritete u vezi s usklađivanjem postojećeg zakonodavstva i prakse Republike Srpske sa pravnom tekvinom EU tj. principima definisanim unutar načela i preporuka za politiku, koje se dalje nalaze u saopštenjima, preporukama i zaključcima Savjeta EU, kako bi taj proces reformi počeo i prije formalnog otvaranja pregovora s EU, što bi i budući proces pregovaranja učinilo bržim.

Glavni cilj je da posluži za Aktivnost 1 – dvodnevni trening (jačanje kapaciteta) za najmanje 25 predstavnika ciljne grupe na teme:

- 1) sadržaj industrijske politike EU (promovisanje strategija za jačanje konkurentnosti, prilagođavanje strukturnim promjenama, podsticanje stvaranja povoljnog poslovnog okruženja, povećanje domaćih i stranih investicija te jačanje preduzetništva i inovacija, kao i privatizacija i rekonstruisanje javnih kompanija)
- 2) proces pregovaranja između EU i domaćih institucija (proces, sadržaj, mjerila, uloge, dinamika).

Ciljna grupa su:

- 1) *Ministarstvo privrede i preduzetništva Republike Srpske*
- 2) *Odbor za privedu i Odbor za evropske integracije i regionalnu saradnju Narodne skupštine Republike Srpske*
- 3) *Organizacije civilnog društva sa ekspertizom u oblasti privrede i reformi*
- 4) *Nezavisni eksperti u oblasti privrede i preduzetništva*
- 5) *Javni i privatni ekonomski fakulteti u Republici Srpskoj*
- 6) *Privatna preduzeća – posebno ona koja su dio međunarodnih lanaca snabdijevanja*
- 7) *Mediji – novinari koji se bave ekonomskim pitanjima*

U dokumentu se predlažu aktivnosti koje su direktno u vezi s Poglavljem 20, što će biti predmet pregovora BiH i EU unutar procesa integracija u momentu kad se pregovori zvanično otvore. Iako se još očekuje odluka Savjeta EU nakon što je prihvaćen zahtjev BiH, i ne nazire se datum početka skrininga, na ovaj način se pokušava proaktivno djelovati na dva nivoa:

1. raditi na usklađivanju zakonske regulative prema pravnoj tekovini EU u Poglavlju 20, pritom ne gubeći vrijeme na čekanje, a istovremeno jačajući konkurentnost poslovnog sektora koji je od životne važnosti i
2. raditi na identifikovanju i jačanju kapaciteta interesnih grupa u vezi s Poglavljem 20, kako bismo razumjeli proces i sadržaj predstojećih pregovora te bili kredibilan pregovarački partner EU, sposoban da pregovara najbolje uslove za RS i BiH.

U tom smislu, predložene aktivnosti djeluju upravo u pomenutim oblastima i pružaju priliku da lokalni akteri (iz raznih sektora) zajedno uče iz iskustva susjednih zemalja (primarno Crne Gore i Srbije) te promišljaju najbolje prilike za RS i BiH. Takođe, planirana analiza je neka vrsta neformalnog skrininga koji radi EU kada otvori pregovore u nekom poglavlju, tako da bi ovaj analitički dokument mogao dati informaciju uključenim akterima o tome gdje su glavni nedostaci u smislu pravne regulative ali i prakse u Poglavlju 20. Konačno, dokument služi i za kreiranje akcionog plana (mape puta) koji bi bio zagovarački osnov da se proaktivno radi na rješavanju identifikovanih nedostataka i prije nego zvanično počnu pregovori s EU u ovom poglavlju. Ovo će za posljedicu imati da će kasniji nalaz analitičkog pregleda EU biti pozitivniji, sa manje potrebnih intervencija, te da će i privreda imati priliku djelovati u konkurentnijim okolnostima, što je svakako važno kako za povećanje stranih i domaćih investicije tako i za jačanje privrede.

Poglavlje 20 u pregovorima o pristupanju EU uglavnom se sastoji od principa i instrumenata politike koji se ogledaju u različitim komunikacijama, zaključcima i preporukama Savjeta, sa izuzetkom dva pravno obavezujuća akta: Direktive o borbi protiv kašnjenja u plaćanju u komercijalnim transakcijama i regulative kojom se uspostavlja COSME. Ovo poglavlje obuhvata politike koje se odnose na razvoj konkurentnosti industrije, MSP, najvažnijeg industrijskog sektora, inovacije, kao i na programe, mjere i instrumente koji stimulišu konkurentnost privrednih subjekata.

U pogledu količine obaveznih zakona za transponovanje i sprovodenje (propisi, direktive, odluke), Poglavlje 20 smatra se jednim od nezahtjevnih poglavlja. Međutim, zbog specifične prirode politika koje pokriva, njihove interdisciplinarnosti i višedimenzionalnosti, ono, takođe, zahtijeva efikasnu međuinstitutionalnu koordinaciju i snažnu vodeću koordinativnu ulogu nadležnih institucija, kako bi se osigurala dosljednost i jedinstven pristup u implementaciji ovih politika.

Kako je istaknuto u Izvještaju EK za BiH za 2021, Bosna i Hercegovina postigla je ograničen ili nikakav napredak u većini područja **konkurentnosti i inkluzivnog rasta** (informacijsko društvo i mediji, oporezivanje, ekonomска i monetarna politika, preduzetništvo i industrijska politika, obrazovanje i kultura, te carinska unija), gdje je u ranoj fazi ili ima određeni nivo pripremljenosti. Ova područja imaju značajne veze s Programom ekonomskih reformi BiH. Potrebno je raditi na socioekonomskim reformama kako bi se riješile postojeće strukturalne slabosti, nizak nivo konkurentnosti, visoka stopa nezaposlenosti, kao i uticaj pandemije koja je dodatno podvukla hitnost ovih reformi. Postignut je određeni napredak usvajanjem politika o inkluzivnom obrazovanju, stručnom obrazovanju i osposobljavanju, te razvijanju preduzetničkih vještina.

Proces skrininga – za koji Bosna i Hercegovina upravo i treba da se sprema, u prvom planu za dataka prvenstveno ima za cilj da se pripremi cijelokupni rad sve do kraja pregovora. On je, istovremeno, i prva faza pregovora o pristupanju EU. Njegova svrha jeste sagledavanje stanja priprema za pristupanje u zemlji kandidatu, u kontekstu ključnih elemenata relevantnih politika i zakonodavstva EU. Na taj način, skrining uspostavlja osnovu za stvarne pregovore u svakom poglavlju. Na osnovu toga, nakon skrininga, BiH može izraditi konkretnu strategiju usklađivanja sa zahtjevima EU tokom ostatka prepristupnog perioda.

2. Kontekstualizacija: Proces integracije Bosne i Hercegovine

Pregovori o pristupanju EU predstavljaju ključnu fazu procesa pristupanja i uključuju pregovore o zahtjevima i načinima prihvatanja i implementacije pravne tekovine EU. Pregovori se ne vode u pravom smislu te riječi, jer se pregovori ne bave sadržajem pravne tekovine EU, već podrazumijevaju pregovaranje o aranžmanima, zahtjevima i rokovima u kojima će država kandidat prihvatiti pravnu tekovinu EU u obliku u kojem se primjenjuje na sve države članice EU u trenutku njihovog pristupanja. Prihvatanje svih prava i obaveza na kojima počiva EU, uključujući i institucionalni okvir u kojem djeluje, preduslov je za ulazak u članstvo EU.

Pravna tekovina EU podijeljena je kroz 35 pregovaračkih poglavlja. Svako poglavlje dogovara se posebno. Pregovori traju sve dok se EU i država kandidat ne dogovore o uslovima pod kojima će zemlja kandidat uskladiti svoje zakonodavstvo s pravnom tekovinom EU u svim poglavljima. Svako od poglavlja ima svoje specifičnosti i za neka je skrining najzahtjevniji dio, ali se mogu zatvoriti ubrzano po otvaranju, dok je za neka skrining manje zahtjevan, ali su mjerila otvaranja i zatvaranja brojnija i vezana za praktične aspekte implementacije propisa.

U slučaju Poglavlja 20, u prethodnim pristupima obično je otvarano i privremeno zatvarano istog dana. Međutim, počevši od Hrvatske, a zatim Crne Gore i Srbije, EK je definisala završna mjerila koja zemlje moraju ispuniti da bi privremeno zatvorile pregovore za ovo poglavlje.

3. Proces skrininga u državama kandidatima

Analitički pregled zakonodavstva, ili tzv. skrining, proces je verifikacije i evaluacije u kojem se mjeri koliko je zakonodavstvo u zemlji kandidatu usklađeno sa pravnim tekovinama EU. Proces skrininga će se obaviti za svako od pregovaračkih poglavljja. Glavni cilj skrininga je, dakle, procijeniti nivo usklađenosti pravnog sistema zemlje kandidata sa pravom tekovinom EU i uočiti razlike.

Na osnovu rezultata skrininga, EK utvrđuje stepen pripremljenosti zemlje kandidata za otvaranje pregovora za pojedina poglavљa. On služi i Evropskoj uniji i zemlji kandidatu kao osnova za određivanje vremena potrebnog za usklađivanje nacionalnog zakonodavstva s pravom tekovinom. Takođe, može pružiti dokaze za razvoj pregovaračke pozicije zemlje kandidata, posebno za ona poglavљa u kojima se traže prelazni periodi.

U procesu skrininga, ispred EU učestvuju predstavnici EK, odnosno predstavnici nadležnih generalnih direkcija, dok su članovi radnih grupa za pripremu pregovora po pojedinačnim pregovaračkim poglavljima predstavnici organa državne uprave i tijela koja učestvuju u ime zemlje kandidata.

Osnovne faze analitičkog pregleda zakonodavstva su:

Raspored skrininga priprema EK, nakon čega će ga EK koordinirati s Bosnom i Hercegovinom. Raspored predstavlja indikativni vremenski okvir u kojem će se sprovoditi proces analitičkog pregleda zakonodavstva zemlje kandidata, kao i proces procjene stepena njegove usklađenosti sa pravom EU. Raspored takođe uključuje redoslijed kojim će se obavljati analitički pregled svih pregovaračkih poglavljja, kao i vrijeme potrebno za eksplanatorni i bilateralni skrining.

Trajanje skrininga sastanaka razlikuje se za svako poglavlje; zavisi od obima i količine pravne tekovine u datom poglavljiju i traje od najmanje jednog dana pa do cijele sedmice za pojedinačnu fazu u okviru pojedinih poglavljja. Na primjer, eksplanatorni skrining za Poglavlje 20 za Crnu Goru, Srbiju, Makedoniju i Albaniju trajao je dan i po (vidjeti Aneks 2), dok je bilateralni skrining trajao jedan dan, iako je na početku pregovora bio predviđen dvodnevni sastanak. Cio proces skri-

ninga obično se završava poslije otprilike godinu i po dana (**proces skrininga za Srbiju počeo je u septembru 2013. i završen je u martu 2015.**).

Eksplanatorni skrining ima za cilj da predstavnici zemlje kandidata detaljno predstavi pravni okvir EU u datom poglavlju za pojedinačne oblasti politike. Priprema ga EK i provodi se u formi sastanka sa strogom utvrđenim dnevnim redom, na kojem predstavnici EK kroz različite prezentacije ukazuju na najvažnije informacije i činjenice iz datog korpusa prava EU.

Bilateralni skrining će pripremiti BiH u skladu sa materijalom koji joj dostavi EK (skrining liste, pitanja, dodatna pitanja itd.). Na sastancima bilateralnog skrininga, predstavnici delegacije BiH predstavljaće svoj pravni okvir u datom pregovaračkom poglavlju, kao i ocjenu stepena usklađenosti i planova za postizanje pune usklađenosti s pravnim tekovinama EU do ulaska u EU. Naznačuju se i problemi i poteškoće koje se mogu pojaviti u daljem procesu usklađivanja. Ovaj skrining sprovodi se u formi sastanka, po istom ili sličnom dnevnom redu kao što je utvrđeno za sastanke eksplanatornog skrininga.

Treba naglasiti da se tokom skrininga ne obavlja detaljna analiza zakonodavstva EU i zakonodavstva zemlje kandidata, nego se **pravi opšti pregled najvažnijih odabranih odredbi**. Takođe, **trenutna pravna tekovina** pokrivena je tokom procesa skrininga, bez ulaska u buduće planove. Ovaj princip se primjenjuje čak i ako je reforma u toku i čak i ako je predviđeno da će u kratkom roku doći do promjena u određenoj oblasti pravne tekovine.

Tokom procesa skrininga, u svrhu bilateralnog skrininga, moguće je da EK pripremi upitnik/pitanja i dostavi ga zemlji kandidatu da pripremi informacije na osnovu ovog upitnika. Mogući problem u pružanju traženih informacija je kratak rok (obično oko mjesec dana). Pored odgovora na upitnik i prema iskustvu iz prethodnih procesa skrininga, tokom „bilateralnog“ skrininga od BiH se može tražiti da podnese Komisiji spisak za skrining, koji sadrži opšte poređenje zakonodavstva EU i zakonodavstva BiH u obliku tabele – za svako područje obuhvaćeno skriningom. Ove liste takođe ne pružaju detaljnu analizu po članovima, ali ukazuju na postojanje ili nepostojanje određenih pravnih ili političkih mehanizama za zakonodavstvo obuhvaćeno skriningom. Osim toga, tokom skrininga, od predstavnika BiH moglo bi se tražiti da dostave tabele usklađenosti sa nacionalnim pravom i pravnim instrumentima EU, posebno u onim slučajevima kada je stav zemlje kandidata da je nacionalni zakon u potpunosti usklađen s pravnom tekvinom EU. U Srbiji za Poglavlje 20 EK nije izrazila takav zahtjev.

Nakon završetka skrininga, EK priprema **izvještaj o skriningu** za pregovaračko Poglavlje 20 i predstavlja ga državama članicama, tj. Savjetu. Prilikom izrade ovog izvještaja, koriste se dokumenti i informacije koje će BiH predstaviti na skriningu i nakon skrininga. Izvještaj o skriningu uključuje ocjenu stepena usklađenosti zakonodavstva BiH sa pravnom tekvinom EU, kao i preporuke za dalje usklađivanje nacionalnog pravnog okvira s pravnom tekvinom EU. Nalazi dati u izvještaju u velikoj mjeri određuju dalji tok aktivnosti u cjelokupnom procesu.

U zavisnosti od procjene EK, tj. po zaključku izvještaja o skriningu, **postoje dva moguća scenarioja**:

1. **EK u izvještaju zaključuje da je BiH u dovoljnoj mjeri uskladila svoje zakonodavstvo s pravnom tekvinom EU i da je spremna da započne pregovore o Poglavlju 20.** Na osnovu njega, EK daje preporuku o daljim koracima prema BiH. Izvještaj se dostavlja Savjetu na razmatranje i usvajanje. U slučaju da države članice EU u okviru Savjeta ne budu imale pri-

mjedaba na izvještaj, Savjet će direktno pozvati BiH da dostavi svoju pregovaračku poziciju za Poglavlje 20.

2. **Na osnovu informacija iznijetih u izvještaju, EK može zaključiti da BiH nije spremna da započne pregovore o pregovaračkom Poglavlju 20 i da mora preduzeti neophodne aktivnosti koje bi dovele do daljeg usklađivanja s pravom EU.** U tom slučaju, u izvještaju EK daje preporuke, tj. početna mjerila koja moraju biti ispunjena da bi se to pregovaračko poglavje otvorilo. Početna mjerila za pojedina poglavља mogu imati različite oblike, kao što su zahtjevi za donošenje strategija i akcionalih planova, zahtjevi za ispunjenje ugovornih obaveza prema EU – prije svega implementacija Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, te zahtjevi za donošenje zakona i podzakonskih akata. Mjerila se mogu revidirati ili dopuniti, posebno u slučajevima kad zemlja dugo pregovara, a EU u međuvremenu usvoji nove propise u toj oblasti.

Otvaranje pregovora o poglavljima za koja su postavljena mjerila otvaranja može početi tek nakon što Savjet EU odluči da je BiH ispunila ta mjerila.

Ako izvještaj o skriningu EU sadrži mjerila za otvaranje pregovora, Savjet EU će pozvati BiH da dostavi svoja dokumenta za ispunjavanje početnih mjerila, uključujući niz radnji i mjera koje je potrebno preduzeti tokom procesa usklađivanja sa sistemom i zakonodavstvom EU. Čim se ispune mjerila za otvaranje pregovora o Poglavlju 20 (a preporuke odobre države članice), Savjet EU će pozvati BiH da predstavi svoju **pregovaračku poziciju** za Poglavlje 20. U ovom dokumentu će se predstaviti postignuti nivo usklađenosti s pravnom tekvinom EU, kao i program preostalog usklađivanja, pregled administrativnih kapaciteta za implementaciju, zahtjevi za prelaznim periodima ili derogacijama kao trajnim izuzećima u implementaciji pravne tekovine EU u određenoj podoblasti Poglavlja 20.

Završna mjerila, koja postavlja EK kako bi zemlja kandidat privremeno zatvorila određeno poglavje, obično zahtijevaju usvajanje relevantnih akcionalih planova i razvoj daljih administrativnih kapaciteta, kao i kasnije praćenje i pregled opipljivih rezultata u implementaciji (*track record*).

Može se očekivati bliska saradnja BiH i EK tokom izrade dokumenata za ispunjavanje početnih i završnih mjerila. Komisija će sa svoje strane dati komentare kako bi ove dokumente, nakon što ih usvoji vlada, relativno brzo odobrila i EK.

Kada su u pitanju primjeri iz prethodnih skrininga (Hrvatska, Crna Gora, Srbija), treba napomenuti da nijedna od ovih zemalja nije imala početna mjerila koja je potrebno ispuniti, ali su sve imale završna mjerila i fokus je promijenjen sa kreiranja politike na implementaciju politike, praćenje i evaluaciju.

4. Pregovori država regije u Poglavlju 20 (Crna Gora, Srbija, Hrvatska)

Dosad je samo Hrvatska uspjela zatvoriti pregovarački proces u Poglavlju 20, dok su Crna Gora i Srbija otvorile ovo poglavlje i trenutno rade na ispunjenju završnih zahtjeva (mjerila), odnosno kriterijuma koje je EK postavila pred ove dvije zemlje.

Pregled koraka u pristupanju zemalja regije u Poglavlju 20.

POGLAVLJE 20 VREMENSKI RASPORED PREGOVORA			
GLAVNI KORACI	CRNA GORA	HRVATSKA	SRBIJA
Eksplanatorni sastanak analitičkog pregleda:	25–26. oktobar 2012. godine	27–28. mart 2006. godine	2–3. april 2014. godine
Bilateralni sastanak analitičkog pregleda:	27–28. novembar 2012. godine	27–28. april 2006. godine	1. jul 2014. godine
Savjet odobrava Izvještaj o analitičkom pregledu i utvrđuju se početna mjerila:	4. mart 2013. godine	20. septembar 2006. godine	30. januar 2015. godine
Početna mjerila ispunjena:			
Pregovaračka pozicija dostavljena:	14. maj 2013. godine	18. oktobar 2006. godine	20. januar 2017. godine
Savjet odobrava Zajednički stav:	13. decembar 2013. godine	20. decembar 2006. godine	22. februar 2017. godine
Otvaranje poglavlja:	18. decembar 2013. godine	21. decembar 2006. godine	27. februar 2017. godine
Privremeno zatvaranje poglavlja:		25. jul 2008. godine	

Početna mjerila u ovom poglavlju u slučaju Crne Gore, Hrvatske i Srbije nisu dodijeljena. Crna Gora, Hrvatska i Srbija su svaka imale po jedno završno mjerilo sa sličnim prioritetom, ali u različitim fazama. Dok se od Hrvatske traži da „razvije sveobuhvatnu strategiju industrijske politike, sa posebnim naglaskom na restrukturiranje ključnih sektora koji ostvaruju gubitke, a koja će sadržati detaljnu analizu postojeće i procijenjene buduće konkurentnosti industrije i njenih ključnih sektora, kao i viziju o pojedinačnim sektorima”, u slučaju Crne Gore i Srbije zahtjev je složeniji: „Uspostavljanje i početak sprovođenja sveobuhvatne strategije industrijske konkurentnosti podržane kroz sistem evaluacionih indikatora i mjerila u skladu sa integrisanom industrijskom politikom EU”. Nijedna država zasad nije tražila prelazna razdoblja ili trajna izuzeća.

POČETNA MJERILA – CRNA GORA, HRVATSKA, SRBIJA

Nijedna zemlja nije imala početnih mjerila.

ZAVRŠNA MJERILA

CRNA GORA

Crna Gora uspostavlja i počinje da sprovodi sveobuhvatnu strategiju industrijske konkurentnosti podržanu kroz sistem evaluacionih indikatora i mjerila u skladu sa integrisanom industrijskom politikom EU.

HRVATSKA

Hrvatska treba da izradi sveobuhvatnu strategiju industrijske politike, s naročitim naglaskom na restrukturiranje ključnih sektora koji ostvaruju gubitke, koja će sadržati detaljnu analizu postojeće i procijenjene buduće konkurentnosti industrije i njenih ključnih sektora i vizije načina na koji će pojedinačni sektori, uključujući industriju čelika i brodogradnju, očuvati uslove održivosti na tržištu tokom restrukturiranja i drugih mjera.

SRBIJA

Srbija uspostavlja i počinje da sprovodi sveobuhvatnu strategiju industrijske konkurentnosti podržanu kroz sistem evaluacionih indikatora i mjerila u skladu sa integrisanom industrijskom politikom EU.

PRELAZNA RAZDOBLJA I TRAJNA IZUZEĆA

HRVATSKA – Prelazna razdoblja i trajna izuzeća nisu bila tražena.

5. Struktura za bavljenje evropskom integracijom u BiH

Na početku pristupnih pregovora sa EU, a prije početka formalnog skrininga, očekuje se da zemlja kandidat uspostavi pregovaračke strukture. Obično se reorganizuju već postojeće strukture, uspostavljene u pretpregovaračkom periodu, koje se koriste za pitanja evropskih integracija i implementacije SSP-a, a formiraju se i neke dodatne (kao što je pregovarački tim). U slučaju Srbije, Koordinaciono tijelo za proces pristupanja Republike Srbije EU, Osnovni pregovarački tim i pregovaračke grupe osnovane su odlukama Vlade u avgustu 2013. godine, neposredno prije nego što su održani prvi skrining sastanci za Poglavlje 23 i 24. Osim toga, donijeto je nekoliko dokumenata koji služe kao smjernice u procesu pripreme skrininga i izrade pregovaračkih pozicija za pojedina poglavila, kao i pripremljena analiza procesa pristupnih pregovora EU.

Način izbora u BiH je regulisan članom 7. *Odluke o osnivanju RG za Poglavlje 20* (Službeni glasnik BiH, broj 34/17).

Član 7. (Imenovanja i evidencija)

1. Identifikovane nadležne institucije na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini iz člana 4. ove odluke imenuju svoje članove radnih grupa i njihova imenovanja prosljeđuju Komisiji za evropske integracije na konačno objedinjavanje liste imenovanih predstavnika u radnim grupama.
2. Ministarstva, institucije i organi uprave iz člana 4. ove odluke mogu promijeniti svoje predstavnike u radnim grupama. O ovoj promjeni oni službenim putem obavještavaju sekretarijat Komisije za evropske integracije.
3. Sekretarijat Komisije za evropske integracije vodi evidenciju o članovima radnih grupa s kontakt podacima i čini je dostupnom Komisiji za evropske integracije i predsjedavajućem, zamjenicima predsjedavajućeg, članovima i sekretaru radne grupe.

6. Poglavlje 20 – Preduzetništvo i industrijska politika

Poglavlje 20 u pregovorima o pristupanju EU uglavnom se sastoji od takozvane „meke pravne tekovine” tj. preporuka, rezolucija i slično. „Meka pravna tekovina” ili „meko pravo” termin je koji se obično koristi za dokumente koji nisu pravno obavezujući, za razliku od „tvrde pravne tekovine”, koja predstavlja pravno obavezujuće norme.

Pravna tekovina EU u ovom poglavlju uglavnom se zasniva na principima i instrumentima politike koji se ogledaju u različitim komunikacijama, zaključcima i preporukama Savjeta. Izuzetak je **Direktiva o kašnjenju u plaćanju** (Direktiva 2011/7/EU Evropskog parlamenta i Savjeta o borbi protiv kašnjenja u plaćanju u komercijalnim transakcijama; OJ L 48, 23. 2. 2011, str. 1–10).

Tu je i **Regulativa** 32021R0690 (EU) 2021/690 Evropskog parlamenta i Savjeta od 28. aprila 2021. o uspostavi programa za unutrašnje tržište, konkurentnost preduzeća, uključujući mala i srednja preduzeća, područje bilja, životinja, hrane i hrane za životinje te evropsku statistiku (Program jedinstvenog tržišta) i o stavljanju izvan snage regulativa (EU) br. 99/2013, (EU) br. 1287/2013, (EU) br. 254/2014 i (EU) br. 652/2014. Ovo poglavlje uključuje politike koje se odnose na razvoj konkurentnosti industrije, MSP, najvažniji industrijski sektor, inovacije kao i programe, mjere i instrumente koji stimulišu konkurentnost privrednih subjekata.

Politike iz ovog poglavlja spadaju u III grupu nadležnosti EU, tj. u oblasti u kojima EU može podržati, koordinirati ili dopuniti aktivnosti država članica i gdje EU nema pravo donositi pravno obavezujuće akte. Prva grupa politika uključuje isključive nadležnosti EU (gdje se pravno obavezujući akti donose na nivou EU), dok podijeljene nadležnosti (i EU i države članice mogu donositi pravno obavezujuće akte; države članice mogu ostvariti ovo pravo samo tamo gdje EU ne može djelovati ili je odlučila da ne djeluje) spadaju u drugu grupu¹.

Države članice i dalje imaju isključivu nadležnost u ovim politikama, dok EU može podržati njihovo unapređenje.

Poglavlje 20 usko je povezano sa nekoliko drugih pregovaračkih poglavlja, među kojima je važno istaći: **Poglavlje 1 Slobodno kretanje robe, Poglavlje 3 Pravo poslovnog nastanjivanja i sloboda pružanja usluga, Poglavlje 6 Pravo privrednih društava, Poglavlje 8 Politika konkurenčije**, koje postavlja ograničenja za podsticanje preduzetništva, inovativnosti i konkurentnosti kroz pravila o državnoj pomoći, koja imaju za cilj unapređenje konkurenčije na jedinstvenom tržištu; **Poglavlje 16 Oporezivanje, izrada poreskog zakonodavstva za prenos poslovanja, Poglavlje 25 Nauka i istraživanje**, kroz koje se podstiču naučnoistraživačke aktivnosti i inovacije u cilju povećanja konkurentnosti.

Poglavlje 20 je, takođe, suštinski povezano s ekonomskim kriterijumima: *funkcionalnom tržišnom ekonomijom i kapacitetom da se nosi sa konkurenčijom i tržišnim silama*. Jaka, konkurentna industrija i sektor malih i srednjih preduzeća okosnica su uspješne tranzicije prema tržišnoj ekonomiji i razvoju privatne preduzetničke inicijative.

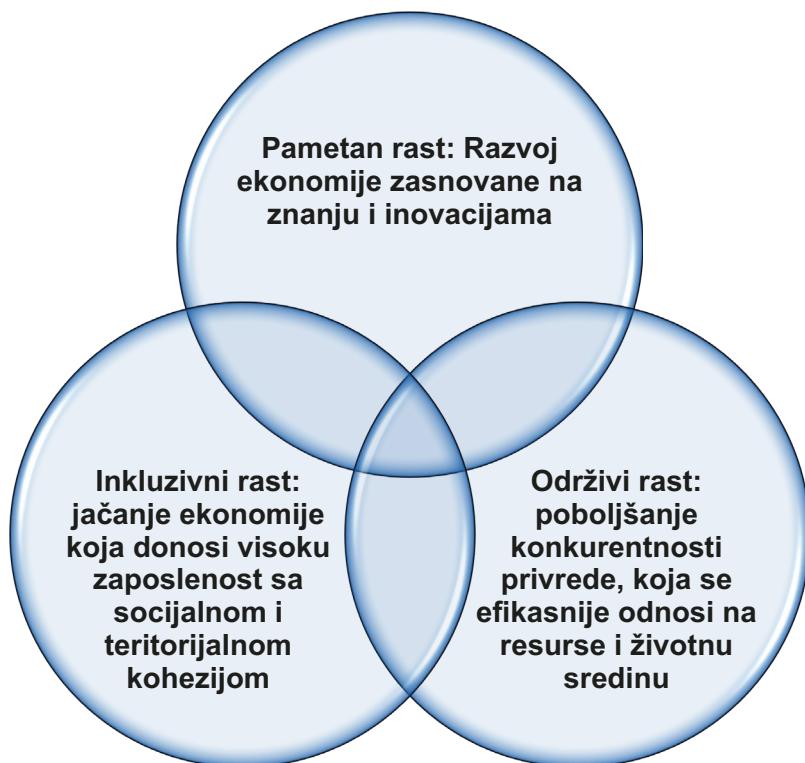
¹ Više informacija se može naći na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=URIS-ERV:ai0020&from=EN>.

Osnova za razvoj preduzetništva i industrijske politike nalazi se u samom **Ugovoru (Ugovor o funkcionisanju EU, član 173)**, koji propisuje da će EU i države članice osigurati uslove neophodne za jačanje konkurentnosti industrije EU. Ugovor dalje propisuje da će aktivnosti EU i država članica koje pružaju podršku ovim naporima biti usmjerene na ubrzanje prilagođavanja industrije strukturalnim promjenama, stvaranje povoljnog poslovnog okruženja koje podstiče preduzetničke inicijative i razvoj, posebno malih i srednjih preduzeća širom svijeta. EU i stimuliše saradnju između privrednih subjekata, kao i bolje korištenje inovacija, istraživanja i tehnološkog razvoja.

6.1. Industrijska politika Evropske unije

Industrijska politika EU promoviše strategije koje unapređuju konkurentnost, ubrzavaju strukturna prilagođavanja i stimulišu razvoj poslovnog okruženja povoljnog za osnivanje i razvoj preduzetništva, domaćih i stranih investicija. Industrijska politika ima za cilj podstaknuti rast i oporavak nakon krize, kako bi se premostio jaz sa glavnim konkurentima EU, postigao održivi rast, zapošljavanje i socijalna uključenost.

Trenutno, najvažniji dokument za industrijsku politiku EU je **Evropa 2020: Strategija za pametan, održiv i inkluzivni rast 11, koji se nadograduje na Lisabonsku strategiju iz 2000.** godine i koji predstavlja krovni razvojni dokument EU. Ovaj dokument identificuje tri međusobno povezana prioriteta koja EU želi postići:

Prioritete i ciljeve Evropa 2020. države članice transponuju u svoje nacionalne programe sa jasno definisanim mjerama i aktivnostima. Ovi programi se zatim podnose EK koja prati implementaciju ovih nacionalnih programa i njihov doprinos implementaciji strategije Evropa 2020.

Pored gore navedenih prioriteta i ciljeva definisanih u Evropi 2020, EK je bila u obavezi da razvije 7 vodećih inicijativa, od kojih svaka daje poseban prioritet. Jedna od tih inicijativa je i Industrijska politika za eru globalizacije, pod prioritetom za održivi rast. Ova inicijativa ima za cilj poboljšanje poslovnog okruženja, posebno za mala i srednja preduzeća, i podršku razvoju jake i održive industrijske baze sposobne da se takmiči na globalnom tržištu. Svaka od ovih inicijativa, uključujući i ovu o industrijskoj politici, definiše set mjera koje je potrebno implementirati na nivou EU (od strane EK) i na nivou država članica.

Evropska komisija je 10. marta 2020, kroz svoj Kominike Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija – *Ažuriranje nove industrijske strategije za 2020: izgradnja snažnijeg jedinstvenog tržišta za oporavak Evrope*, SWD (2021) 351, postavila temelje za novu **industrijsku strategiju** koja će podržati dvostruku tranziciju na zelenu i digitalnu ekonomiju, učiniti industriju EU globalno konkurentnijom i unaprijediti otvorenu stratešku autonomiju Evrope.

Ovo ažuriranje ne zamjenjuje *Industrijsku strategiju 2020.* i ne dovršava procese koje je pokrenula – veliki dio tog posla je u toku i zahtijeva posvećene napore. Ono u stvari predstavlja ciljano inoviranje koje se fokusira na ono što još treba da se učini i koje lekcije treba da se nauče. Kao primarni pokretač inovacija u različitim ekosistemima, mala i srednja preduzeća (MSP) moraju se imati na umu u svim akcijama u okviru ove strategije. Ovo se odražava na horizontalni način povećanom pažnjom na regulatorna opterećenja za MSP. Nove akcije će imati snažnu korist za mala i srednja preduzeća i novoosnovane kompanije, bilo da se radi o ojačanom jedinstvenom tržištu, smanjenoj zavisnosti od snabdijevanja ili ubrzanoj zelenoj i digitalnoj tranziciji. Strategija takođe uključuje neke mjere posvećene malim i srednjim preduzećima, kao što su povećanje otpornosti, borba sa kašnjenjem u plaćanju i podrška solventnosti.

Istovremeno, pandemijska kriza je snažno uticala na ekonomiju EU. Njen uticaj varira u zavisnosti od ekosistema i veličine kompanija. Kriza je razotkrila međuzavisnost globalnih lanaca vrijednosti i pokazala kritičnu ulogu globalno integrisanog i jedinstvenog tržišta koje dobro funkcioniše.

U Bosni i Hercegovini

Strateški dokumenti u oblasti MSP razvijaju se od strane sljedećih institucija: Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Ministarstvo razvoja, preduzetništva i obrta Federacije BiH, Ministarstvo privrede i preduzetništva Republike Srpske i Odjeljenje za privredni razvoj, sport i kulturu Brčko Distrikta, u okviru projekta „SBA u BiH – Okvir za razvoj strategija i politika za MSP”, koji implementira Eda – Agencija za razvoj preduzeća, uz podršku Švedske agencije za međunarodnu saradnju (Sida), putem Ambasade Švedske u BiH.

Strateški dokumenti zasnivaju se na principima SBA i odgovarajućim dimenzijama Indeksa MSP politika prema kojima se mjeri napredak BiH u implementaciji SBA, uvažavajući ustavnu raspodjelu nadležnosti unutar zemlje.

Strateške smjernice za harmonizaciju podrške razvoju MSP i preduzetništva u BiH 2021–2027. sadrže metodološki, analitički, strateški, programski i implementacioni dio sa akcionim planom za period 2021–2023. Programski i implementacioni dio fokusirani su na sljedeće dimenzije SBA: 5b (Javne nabavke), 7 (Standardi i tehnički propisi) i 10 (Internacionalizacija), za koje je nadležan državni nivo, kao i na koordinaciju i harmonizaciju politika i instrumenata podrške gdje je to neophodno i izvedivo. Proces izrade Strateških smjernica vodi Sektor za ekonomski razvoj i preduzetništvo

Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, uz podršku projekta „SBA u BiH – Okvir za razvoj strategija i politika za MSP”. U izradi Strateških smjernica učestvuju predstavnici velikog broja institucija, uključujući: Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Ministarstvo finansija i trezora BiH, Direkciju za evropske integracije, Institut za standardizaciju BiH, Institut za akreditaciju BiH, Institut za mjeriteljstvo BiH, Institut za intelektualno vlasništvo BiH, Agencija za nadzor nad tržištem, Agencija za javne nabavke, Vanjskotrgovinska komora BiH i Vijeće stranih investitora BiH. Proces izrade započet je prvom radionicom, održanom 18. 12. 2019. u Sarajevu, a nastavio se u uslovima ograničenja izazvanih pandemijskom krizom, radionicama na internetu i elektronskom razmjenom pisanih inputa, komentara i sugestija za poboljšanja od strane učesnika u procesu izrade. Trenutno stanje je da je kompletiran prednacrt strateških smjernica, uključujući i akcioni plan za prve tri godine.

Vlada Republike Srpske je 8. aprila 2021. usvojila prijedlog **Strategije razvoja malih i srednjih preduzeća u Republici Srpskoj za period 2021–2027**. Strategija je u potpunosti uskladena s evropskim okvirom sadržanim u Aktu o malom biznisu. Ministarstvo privrede i preuzetništva Republike Srpske započelo je proces izrade nove Strategije razvoja malih i srednjih preduzeća i preuzetništva Republike Srpske do 2027. godine, uz podršku gore navedenog projekta „Evropski Akt o MSP kao okvir strategija i politika za MSP u BiH” (SBA u BiH). U februaru 2020. godine održana je radionica na kojoj je učestvovalo preko 40 učesnika. Učesnici su bili predstavnici institucija, organizacija, akademске zajednice, komore i razvojnih agencija, te privrednici. Na radionici su predložene potrebne aktivnosti za naredni period. Aktivnosti na izradi strategije su usporene zbog pandemije kovid-19. Imenovana je radna grupa za definisanje prioriteta i mera, čiji članovi su predstavnici institucija, organizacija i poslovne zajednice.

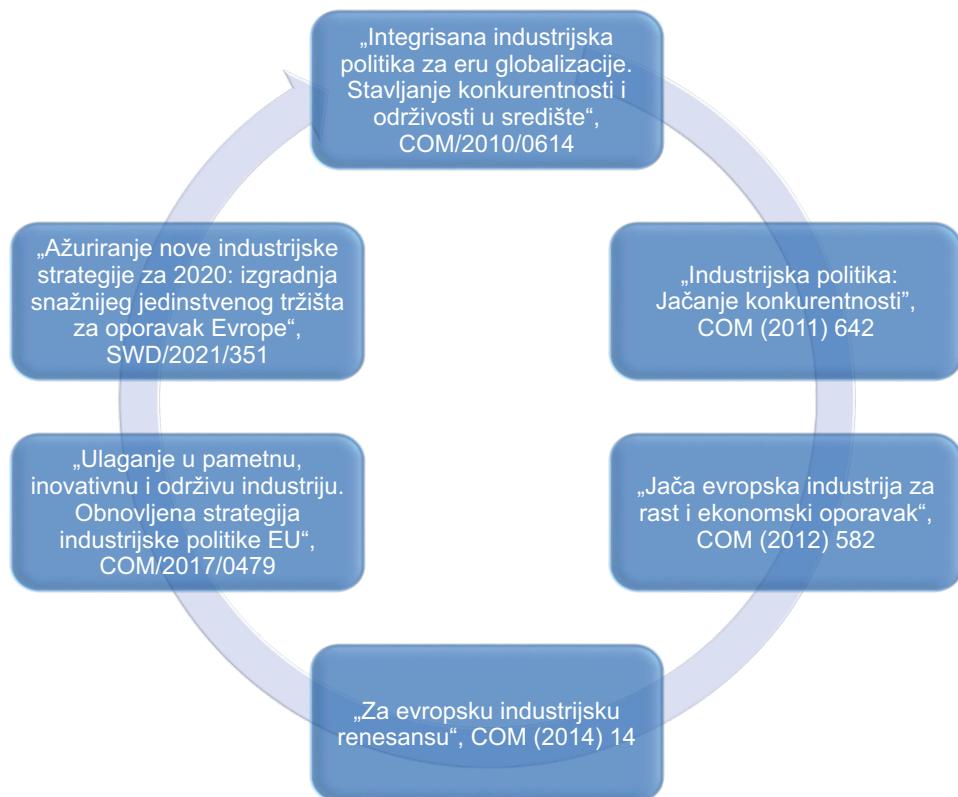
U Federaciji BiH strateški prioriteti i mera za razvoj MSP i preuzetništva uključeni su u Strategiju razvoja Federacije BiH 2021–2027, usvojenu na 256. sjednici Vlade FBiH 18. februara 2021. godine, 27. aprila 2021. u Predstavničkom domu, a 12. aprila 2022. u Domu naroda FBiH. Istovremeno, izrada sektorske strategije razvoja MSP i preuzetništva treba da uslijedi odmah nakon njenog završetka.

U Distriktu Brčko strateški prioriteti i mera za razvoj MSP i preuzetništva integrirani su u nacrt Strategije razvoja Brčko Distrikta BiH, koja se nalazi u fazi javnih konsultacija.

Izradom navedenih strateških dokumenata: Strateške smjernice za harmonizaciju podrške razvoju MSP i preuzetništva u BiH 2021–2027. za državni nivo i entitetskih strategija MSP i Brčko Distrikta kompletira se strateški okvir za razvoj MSP i preuzetništva u BiH.

6.2. Kominikei Evropske komisije

Na osnovu Strategije Evropa 2020. i ključne inicijative „Industrijska politika za eru globalizacije”, EK je razvila sljedeće kominikee u vezi s industrijskim razvojem u EU:

- „Integrirana industrijska politika za eru globalizacije. Stavljanje konkurentnosti i održivosti u središte“, COM/2010/0614;
- „Industrijska politika: Jačanje konkurentnosti“, COM (2011) 642;
- „Jača evropska industrija za rast i ekonomski oporavak“, COM (2012) 582;
- „Ažuriranje nove industrijske strategije za 2020: izgradnja snažnijeg jedinstvenog tržišta za oporavak Evrope“, SWD/2021/351;
- „Za evropsku industrijsku renesansu“, COM (2014) 14; and
- „Ulaganje u pametnu, inovativnu i održivu industriju. Obnovljena strategija industrijske politike EU“, COM/2017/0479.

Kominike Komisije iz 2012. (COM (2012) 0582) „Jača evropska industrija za rast i ekonomski oporavak – Kominike o industrijskoj politici“ ističe potrebu za fokusiranjem na podršku investicijama u inovacije, kao i potrebu za boljim tržišnim uslovima, pristup finansijama i kapitalu, te ljudskom kapitalu i vještinama, kao sredstvima za promovisanje industrijske konkurentnosti. Identifikovano je šest prioritetnih oblasti sa potencijalom rasta: napredne proizvodne tehnologije za čistu proizvodnju; ključne tehnologije za omogućavanje; proizvodi na biološkoj bazi; održiva industrijska i građevinska politika i sirovine; čista vozila i plovila; i pametne mreže.

Kominike Komisije o industrijskoj politici iz januara 2014. „Za evropsku industrijsku renesansu” (COM (2014) 0014) nadovezuje se na ranija saopštenja iz 2012, 2011. i 2010. i fokusira se na preokretanje industrijskog pada i postizanje cilja od 20% BDP-a za proizvodne aktivnosti do 2020. godine. U okviru pristupa, postoji jasno prepoznavanje potrebe da se industrijska politika „integriše” u sva relevantna područja politika EU i država članica.

A ostalih šest vodećih inicijativa su: Unija inovacija, Mladi u pokretu, Digitalna agenda za Evropu u okviru prioriteta Pametni rast; Evropa efikasnih resursa u okviru Prioriteta održivog rasta; Agenda za nove vještine i radna mjesta i Evropska platforma protiv siromaštva u okviru inkluzivnog rasta.

Komisija naglašava potrebu za privlačenjem novih investicija i za stvaranjem boljeg poslovnog okruženja. Da bi se to postiglo, potrebne su koherentnije politike u oblasti unutrašnjeg tržišta, uključujući evropsku infrastrukturu, kao što su energetske, transportne i informacione mreže, kao i robe i usluge. Takođe, naglašava važnost poboljšane saradnje u oblastima kao što su kvalitetna javna uprava, trgovina, istraživanje i sirovine.

Kominike iz 2017. „Ulaganje u pametnu, inovativnu i održivu industriju, obnovljena strategija industrijske politike EU” koncentriše se na potrebu za jačanjem sposobnosti industrije da se kontinuirano prilagođava i inovira olakšavanjem ulaganja u nove tehnologije i prihvatanjem promjena uzrokovanih povećanom digitalizacijom i prelazak na niskougljeničku i cirkularnu ekonomiju. Međutim, kompanije moraju učestvovati u procesu nadogradnjom tehnološke baze, poslovnim modelima koji su spremni za budućnost, internaliziranjem principa održivog razvoja i prihvatanjem inovacija. Da bi se postigla industrijska transformacija, biće potrebna značajna ulaganja u naprednu proizvodnju, ljudske vještine i talente, kao i nematerijalna dobra poput istraživanja i inovacija.

Kominike „Ažuriranje nove industrijske strategije za 2020: izgradnja snažnijeg jedinstvenog tržišta za oporavak Evrope”, SWD (2021) 351, postavlja temelje za novu industrijsku strategiju za dvostruku tranziciju na zelenu i digitalnu ekonomiju, globalno konkurentniju industriju EU i otvorenu stratešku autonomiju Evrope.

6.3. Praćenje industrijske politike

EK je 2012. godine inicirala izvještavanje o sprovedenim mjerama podrške industriji, kako na nivou EU tako i na nivou država članica kroz tzv. **Semafor industrijske performanse (Industrial Performance Scoreboard)**. Ovaj semafor definiše indikatore i mjerila za praćenje djelotvornosti mjera definisanih u industrijskoj politici. Osim toga, od 2010. godine EK priprema *Izvještaj o konkurentnosti država članica*, u kojem se poredi i ocjenjuje napredak koji su zemlje članice postigle u nekim ključnim oblastima (na primjer, poslovno okruženje, inovacije i vještine, pristup finansijama). Izvještaj za 2014. uključuje tablicu industrijskih performansi i grupiše države članice u četiri grupe: (1) Visoka i sve bolja konkurentnost; (2) Visoka, ali stalna ili opadajuća konkurentnost; (3) Skromna, ali sve bolja konkurentnost; i (4) Skromna i stagnirajuća ili opadajuća konkurentnost².

Osim toga, kako bi podržala razvoj politike i ohrabrla zemlje EU da povećaju svoju konkurenčnost, Komisija prati učinak konkurenčnosti zemalja EU i industrija EU kroz Izvještaj o integraciji je-

² http://ec.europa.eu/growth/industry/competitiveness/reports/ms-competitiveness-report_en 15 http://ec.europa.eu/growth/industry_en.

dinstvenog tržišta i konkurentnosti u EU, Izvještaj o industrijskoj strukturi EU, Izvještaj o evropskoj konkurentnosti i kratkoročni industrijski izgledi.

U pregovorima o pristupanju EU, BiH stoga treba da pokaže razumijevanje ciljeva, mjera i instrumenata industrijske politike EU; u sprovodenju vlastitih mjera slijedi principe industrijske politike EU i poštije svoje međunarodne obaveze (Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju ili drugi međunarodni sporazumi).

6.4. Privatizacija i restrukturiranje u kontekstu industrijske politike EU

Novi pristup u industrijskoj politici EU podrazumijeva podršku industriji u oporavku od posljedica krize i preuzimanje mjera za postkrizno prilagođavanje tržišta. Međutim, pristup EU ovoj podršci podrazumijeva da je poslovni subjekt sam odgovoran za oporavak kroz pristup tržištu, razvoj novih poslovnih modela i proizvoda ili konačni izlazak sa tržišta.

Državama članicama dozvoljeno je da dodjeljuju državnu pomoć, ali samo pod uslovom da se na osnovu odgovarajućeg plana restrukturiranja može procijeniti da će privredni subjekt nakon tога moći poslovati bez podrške države.

EU se fokusira na restrukturiranje privrednih subjekata, a ne na privatizaciju, s obzirom na to da su države članice samostalne da biraju vrstu vlasništva nad privrednim subjektima i da se pravila državne pomoći primjenjuju i na privatna i na javna preduzeća, a na osnovu člana 345. Ugovora o funkcionisanju EU i principu neutralnosti.

6.5. Politika malih i srednjih preduzeća u EU

Politika malih i srednjih preduzeća u EU je horizontalna i na nju utiču druge politike EU, kao što su trgovinska politika, jedinstveno tržište, politika životne sredine, politika zaštite potrošača, istraživanje i razvoj, fiskalna politika, regionalna politika itd.

6.5.1. Akt o malom biznisu za Evropu

Akt o malom biznisu za Evropu – SBA {SEC(2008)2101} {SEC(2008)2102}; COM/2008/0394 trenutni je okvir politike MSP u EU. Usvojen je na samitu Evropskog savjeta u decembru 2008. godine. Zamijenio je Evropsku povelju o malim preduzećima, koja je davala strateške smjernice na nivou EU i na nivou država članica od 2000. godine.

Osnovni princip SBA je da se prvo razmišlja na nižim osnovama, *što bi trebalo da osigura da sve ekonomske politike prije svega uzmu u obzir potrebe MSP u razvoju konkretnе politike, kao i efekat koji će nova regulativa i mjere imati na MSP*. Kako bi olakšala implementaciju ovog principa, EK je uvela test za MSP, koji analizira moguće efekte nacrt-a zakona na MSP i procjenjuje troškove i koristi različitih opcija politike. Takođe je razvijena metodologija za implementaciju ovog testa.

SBA se sastoji od 10 principa implementiranih kroz smjernice za razvoj i implementaciju politika na nivou EU i na nivou država članica. Za svaki od principa razvijene su konkretnе mjere i aktivnosti, uključujući i prijedloge četiri nova zakonska akta koje su naknadno usvojili Savjet i Evropski parlament kroz redovnu zakonodavnu proceduru (jedan od ovih 10 je i direktiva o kašnjenjima u plaćanju)

Za praćenje sprovođenja SBA, EK koristi, između ostalog, alat pod nazivom Pregled performansi malih i srednjih preduzeća (*SME Performance Review*). Ovaj alat pruža godišnje informacije o malim i srednjim preduzećima u državama članicama i devet „partnerskih” zemalja. Sastoјi se od godišnjeg izvještaja o evropskim malim i srednjim preduzećima i listova sa podacima o zemljama SBA.

Na osnovu ovih godišnjih izvještaja, EK je sprovedla reviziju SBA (Kominike Komisije Evropskog parlamentu, Savjetu, Ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija, Pregled „Akta o malom biznisu” za Evropu, COM (2011) 78, koja je završena 2011. godine, nakon detaljnih konsultacija sa svim zainteresovanim stranama. Tokom ovog pregleda četiri prioriteta SBA identifikovana su kao najvažnija: poboljšano poslovno okruženje; bolji pristup finansijama; poboljšan pristup novim tržištima; i promocija preduzetništva.

U cilju prikupljanja informacija i ideja o novim akcijama podrške MSP u narednom periodu, EK je u septembru 2014. godine pokrenula javne konsultacije. Konsultacije su završene u decembru iste godine i objavljen je izvještaj o javnim konsultacijama o novom SBA. Nova politika za MSP okvir u EU se stoga očekuje u narednom periodu; međutim, treba imati na umu da će tokom skrininga biti predstavljena samo zakonska regulativa koja je u tom trenutku na snazi, tj. osim ako se nova politika ne usvoji do skrininga za BiH, EK će predstaviti trenutni okvir politike, a institucije BiH će izvijestiti o usklađenosti sa trenutnim okvirom.

Iako najvažniji, SBA nije jedini politički dokument koji podstiče razvoj malih i srednjih preduzeća u EU. Krajem 2012. EK je usvojila **Akcioni plan za preduzetništvo 2020.** (COM (2012) 795) sa simboličnim podnaslovom „*Ponovno snaženje preduzetničkog duha u Evropi*”. Vizija ovog dokumenta je da stimuliše preduzetnički potencijal u Evropi uklanjanjem postojećih barijera i ponovnom izgradnjom preduzetničke kulture. Cilj mu je olakšati stvaranje novih poslova i stvoriti okruženje koje podržava postojeće preduzetnike. Identifikovane su tri oblasti za intervenciju: preduzetničko obrazovanje; uklanjanje postojećih administrativnih barijera i podrška preduzetnicima kroz ključne faze poslovnog životnog ciklusa; i ponovno pokretanje kulture preduzetništva u Evropi i njegovanje nove generacije preduzetnika. Provedba ovog akcionog plana prati se kroz gore navedeni Izvještaj o konkurentnosti država članica, kao i kroz mehanizme praćenja implementacije SBA.

Institucije u BiH pripremaju strateške dokumente koji će predstavljati strateški okvir čija je osnova SBA. U skladu sa nadležnostima, podijeljene su i obaveze po 12 dimenzija SBA u pomenutim strateškim dokumentima, tako da će se izvještavanje i vršiti u skladu sa uspostavljenim okvirom.

Takođe, kroz tehničku donatorsku podršku, redovno se održavaju sastanci radne grupe za SBA (koja nije formalno uspostavljena i čiji su članovi koordinatori za SBA s državnog i entitetskog nivoa i Brčko Distrikta). Trenutno se sprovode obuke o monitoringu i evaluaciji u cilju jačanja kapaciteta ove radne grupe prilikom praćenja, provođenja i izvještavanja u pogledu procjene Akta o malom biznisu.

6.5.2. Program za jedinstveno tržište (SMP) – nasljednik Programa za preduzetništvo te mala i srednja preduzeća (COSME)

Program za jedinstveno tržište – SMP 2021–2027. ustanovljen je na osnovu **Regulative 32021R0690** (EU) 2021/690 Evropskog parlamenta i Savjeta od 28. aprila 2021. o uspostavi programa za unutrašnje tržište, konkurentnost preduzeća, uključujući mala i srednja preduzeća, područje bilja, životinja, hrane i hrane za životinje te evropsku statistiku (Program jedinstvenog tržišta) i o stavljanju izvan snage regulativa (EU) br. 99/2013, (EU) br. 1287/2013, (EU) br. 254/2014 i (EU) br. 652/2014. To je nastavak napora koji se provode kroz Okvirni program konkurentnosti i inovacija – CIP, i njegov potprogram Program za preduzetništvo i inovacije – EIP i COSME.

S obzirom na to da su grantovi za sadašnje mreže istekli krajem 2021., u skladu s istekom njenog matičnog programa – Programa EU za konkurentnost preduzeća i malih i srednjih preduzeća (COSME) – Evropska komisija sada već radi na prijedlozima za sljedeći okvir. Ova mreža će se finansirati u okviru novog Programa jedinstvenog tržišta (SMP) koji nasljeđuje COSME.

Od ove mreže će se očekivati da se nadograđuje na postojeće snage, stručnost i dostignuća i da ih podigne na novi nivo, prije svega prelaskom na model „hub & spoke” za pružanje usluga s dodanom vrijednošću u pojedinačnim malim i srednjim preduzećima; pružanje kvalitetnijih usluga svuda; jača vidljivost, pozicioniranje i integracija unutar nacionalnih i regionalnih industrijskih i ekosistema podrške; jačanje pristupa malih i srednjih preduzeća finansijskim potrebama tako što će im se pružiti podrška u pristupu najprikladnijem finansiranju relevantnom za njihove potrebe, kao i odgovor na nova dešavanja i prioritete politike.

Najvažnije, od nove mreže će se očekivati da igra ključnu ulogu u pomaganju svim vrstama malih i srednjih preduzeća u njihovoј tranziciji na održivije poslovne modele kroz namjenske savjetnike za održivost i druge usluge održivosti. Takođe će se očekivati da podrži digitalizaciju malih i srednjih preduzeća pomažući im da prilagode svoje procese, koriste digitalne tehnologije i razviju nove proizvode i usluge koristeći digitalna sredstva. I iznad svega, od njega će se očekivati da pomogne malim i srednjim preduzećima da postanu otporniji, pomažući im da se u potpunosti oporave od pandemijske krize i izađu jači.

Za dugoročni budžet EU 2021–2027, u dijelu oblasti **Jedinstveno tržište, inovacije i digitalno preduzetništvo** – predviđa se potrošnja u četiri oblasti politike: istraživanje i inovacije, evropska strateška ulaganja, jedinstveno tržište i svemir. Uz izdvajanje od **132,8 milijardi evra**, to predstavlja 12,4 % MFF-a. Dopunjen je dodatnim sredstvima od **10,6 milijardi evra** iz instrumenta oporavka, koji je dodijeljen u okviru dva vodeća programa, Horizont Evropa i InvestEU za vrijeme trajanja NGEU. Ovaj naslov je ključan za mobilizaciju privatnih investicija i rast EU – pitanja koja su bila u centru pažnje tokom rasprava o budućem finansiranju EU.

Program jedinstvenog tržišta (**SMP**) **vrijedan je 4,2 milijarde evra**. On će ojačati upravljanje jedinstvenim tržištem EU. SMP će pomoći da se poboljša funkcionisanje unutrašnjeg tržišta mjerama, uključujući poboljšani nadzor nad tržištem, podršku u rješavanju problema građanima i poslovnim subjektima i poboljšanu politiku konkurenčije. Istovremeno, sredstva će se trošiti na povećanje konkurentnost preduzeća, posebno malih i srednjih preduzeća (MSP) i za razvoj efektivnih evropskih standarda i međunarodne standarde finansijskog i nefinansijskog izvještavanja i revizije, kako bi se dala još veća zaštita potrošačima. Radiće se i na održavanju visokog nivoa sigurnosti hrane, kao i na proizvodnji i distribuciji visokokvalitetne statistike. Program objedinjuje mnoge aktivnosti pod

jednim koherentnim krovom kako bi se smanjila preklapanja, kao i usmjerila ulaganja tamo gdje će imati najveći uticaj.

U okviru višegodišnjeg finansijskog okvira EU 2021–2027. kroz ovaj program će se raditi na jačanju uspješnih radnji, Enterprise Europe Network-u, Erazmušu, Mladim preduzetnicima, EYE Global i inicijativama klastera. Radiće se i na smanjenju administrativnog opterećenja, kao i poboljšanju dostupnosti podataka o implementaciji. Posebno će se raditi na aktivnostima koje bolje doprinose Zelenom planu, digitalizaciji i drugim izazovima, te proučavanju svih potencijalnih sinergija između EU, nacionalnih i lokalnih akcija.

6.5.3. Direktive Evropske unije za harmonizaciju

6.5.3.1. Definicija malih i srednjih preduzeća

U EU postoji nekoliko različitih definicija MSP. Na primjer, onaj koji se koristi u računovodstvene svrhe i koji je predviđen u direktivama EU o računovodstvu. Međutim, u pogledu politike MSP, posebno tokom implementacije različitih instrumenata i mjera podrške malim i srednjim preduzećima, EU i zemlje članice koriste definiciju danu u Preporuci Komisije 2003/361/EC od 6. maja 2003. o definiciji mikro, malih i srednjih preduzeća (SL L 124 20. 5. 2003. str. 36).

Mali < 50 ≤ 10 miliona EUR ≤ 10 miliona EUR

Važno je imati u vidu da je, pored gore prikazanih podataka za konkretni privredni subjekt, važno uzeti u obzir i podatke za povezana preduzeća, kao i za preduzeća u partnerskim odnosima. Tako, pored standardnih kriterijuma o broju zaposlenih, godišnjem prometu i/ili godišnjem bilansu stanja, ova definicija uvodi i dodatne kriterijume – nezavisnost privrednog subjekta.

6.6. Direktiva o kašnjenjima u plaćanju

Direktiva 2011/7/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 16. februara 2011. o borbi protiv kašnjenja u plaćanju u komercijalnim transakcijama. Tekst od značaja za EEA (SL L 48, 23. 2. 2011, str. 1–10) jedini je zaista pravno obavezujući akt u okviru Poglavlja 20.

Direktiva je donijeta 2011. godine, s ciljem da zaštiti preduzeća, posebno MSP, od kašnjenja u plaćanju i kako bi osigurala pravilno funkcionisanje unutrašnjeg tržišta, čime bi se podstakla konkurenčnost preduzeća. Odnosi se na sva plaćanja u komercijalnim transakcijama: ona između javnih institucija i preduzeća (PA2B), ali i ona između samih preduzeća (B2B).

Srednje < 250

≤ 50 miliona evra

≤ 43 miliona evra

ili

Mikro < 10

≤ 2 miliona EUR

≤ 2 miliona EUR

Direktiva uvodi jednu važnu novinu – usklađen rok za plaćanja PA2B u svim državama *članicama (30 dana)*. *Rok u transakcijama između preduzeća nije usaglašen* (kako se ne bi miješali u ugovorne odnose između preduzeća), ali su uvedene dodatne mjere za zaštitu MSP.

Države članice mogu propisati povoljnije rokove za dobavljače i dužne su objaviti nametnutu kamatu u slučaju kašnjenja u plaćanju.

- Sažetak pravnog akta Evropske unije

Odredbe Direktive obezbeđuju čvršću zaštitu učesnika u komercijalnim transakcijama i obezbeđuju veću sigurnost u naplati novčanih obaveza po osnovu isporučenih dobara/usluga. Odredbe Direktive se odnose na sljedeće:

- Definicija pojmova koji se koriste u Direktivi;
- Predviđanje obračuna i plaćanje zakonske kamate za kašnjenje u podmirenju dospjelih novčanih obaveza;
- Prema odredbama Direktive, dužnik je odgovoran i za podmirenje novčanih obaveza bez prethodne najave povjerioca;
- Rok za izmirenje novčanih obaveza po prijemu fakture ili nekog drugog adekvatnog zahtjeva za plaćanje je 30 dana. Države članice su dužne osigurati da ugovoreni rok plaćanja ne prelazi 60 kalendarskih dana, osim ako nije drugačije izričito ugovoren. Ako je ugovoren rok plaćanja duži od 60 dana, treba voditi računa da navedeni rok bude pravičan za povjerioca;
- Rok za izmirenje novčanih obaveza za budžetske korisnike je 30 dana. Izuzetak su javni subjekti (budžetski korisnici) uključeni u ekonomske aktivnosti industrijske ili komercijalne prirode marketingom robe ili usluga u skladu sa zahtjevima transparentnosti utvrđenim u *Direktivi Komisije 2006/111/EC* od 16. novembra 2006. godine. U ovom slučaju, maksimalni rok za otplatu novčanih obaveza je 60 kalendarskih dana;
- Maksimalno trajanje procesa prijema ili verifikacije (pregled obaveze) ne može biti duže od 30 dana od dana prijema robe ili usluge;
- Ova direktiva ne dovodi u pitanje sposobnost strana da se dogovore, u skladu s relevantnim odredbama važećeg nacionalnog zakona;
- Predviđena je naknada za troškove naplate od 40 evra, kao i naknada za sve troškove naplate nastale zbog kašnjenja dužnika;
- Država će dodijeliti kaznu (naknadu štete) u slučaju nepoštenih ugovornih uslova i prakse (odredbe suprotne dobroj vjeri i poslovnoj praksi);
- Država je dužna osigurati transparentnost u pogledu prava i obaveza koje proizilaze iz Direktive (putem tehničkih publikacija, promotivnih kampanja ili bilo kojih drugih funkcionalnih sredstava za podizanje svijesti o mehanizmima za sprečavanje kašnjenja u izmirenju novčanih obaveza među učesnicima u komercijalnim transakcijama);
- Postoji i obaveza zadržavanja prava svojine na robu do trenutka kada dužnik izmiri novčane obaveze (u skladu sa važećim nacionalnim propisima);
- Dospjele novčane obaveze podmiruju se po principu hitnosti postupka (obično 90 dana od dana pokretanja postupka povjerioca pred nadležnim sudom).

Republika Srpska

Republika Srpska je kroz Zakon o rokovima izmirenja novčanih obaveza u poslovnim transakcijama (Službeni glasnik RS, 31/18) uskladila svoje zakonodavstvo s ovom direktivom. U njemu su uskladivani neki dijelovi, a uglavnom su u potpunosti s Direktivom usklađeni rokovi plaćanja u dijelu roka od 60 dana i vanrednih okolnosti za duže rokove plaćanja (član 4).

Federacija BiH

Odredbama čl. 14. i 15. Zakona o finansijskom poslovanju („Službene novine Federacije BiH”, broj: 48/16) u potpunosti su preuzete odredbe Direktive o kašnjenjima u plaćanju koje se odnose na: naknadu za troškove naplate (član 6) i nepravedne ugovorne uslove i postupanja (član 7).

Odredbe Direktive koje se odnose na postupke naplate za nesporna potraživanja (član 10) su propisane u Zakonu o izvršnom postupku („Službene novine FBiH”, br. 32/03, 52/03 – ispr., 33/06, 39/06 – ispr., 39/09, 35/12 i 46/16 i „Službeni glasnik BiH”, br. 15/12 – odluka US i 42/18 – odluka US). Visina stope i način obračuna zatezne kamate za dužničko-povjerilačke odnose, u slučaju kada dužnik kasni sa ispunjenjem novčane obaveze, propisani su Zakonom o visini stope zatezne kamate (10% godišnje) („Službene novine Federacije BiH”, br. 18/20).

6.7. Politika inovacije

Kada je u pitanju inovacijska politika EU, koja se odnosi na Poglavlje 20, najvažniji dokument se odnosi na strategiju Evropa 2020. i jednu od njenih vodećih inicijativa – **Unija inovacija** (*Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Vijeću, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regionala „Voditeljska inicijativa Evrope 2020 – Unija inovacija” COM (2010) 546, 6. 10. 2010 + SEC (2010) 1161.*)

Osim toga, postoji nekoliko drugih akata u ovoj oblasti, a neki od njih povezuju Poglavlje 20 s drugim pregovaračkim poglavljima (Poglavlje 1 Slobodno kretanje roba ili Poglavlje 25 Nauka i istraživanje) ili se bave drugim važnim pitanjima vezanim za konkurentnost privrede EU, kao što su klasteri:

- Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija „*Godišnji program rada Unije za evropsku standardizaciju za 2018. godinu*” COM/2017/0453;
- Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu i Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu „*Strateška vizija za evropske standarde: Kretanje naprijed ka poboljšanju i ubrzavanju održivog rasta evropske ekonomije do 2020*” COM (2011) 311;
- Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija „*Evropska strategija za ključne tehnologije koje omogućavaju – Most ka rastu i radnim mjestima*” COM (2012) 341;
- Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija „*Pripremamo se za našu budućnost: Razvijanje zajedničke strategije za ključne tehnologije koje omogućavaju u EU*” COM (2009) 512, 30. 9. 2009 + {SEC (2009) 1257};

- Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija „*Prema klasterima svjetske klase u Evropskoj uniji: Implementacija široko zasnovane strategije inovacija*” COM (2008) 652 konačno, 17. 10. 2008 + SEC (2008) 2637;

6.8. Sektorske politike

Pored ovih horizontalnih politika, EU razvija i vertikalne (sektorske) politike i podržava specifične industrijske sektore od značaja za konkurentnost privrede EU. Na primjer, u automobilskoj industriji, EU je usvojila Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija „CARS 2020: Akcioni plan za konkurentnu i održivu automobilsku industriju u Evropi” (COM (2012) 636).

U turizmu postoji Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija „Evropa, svjetska turistička destinacija broj 1 – novi politički okvir za turizam u Evropi” (COM (2010) 352).

EU dodatno podržava odbrambenu industriju, svemirsку industriju, farmaciju, biotehnologiju, hemikalije, građevinsku industriju, pomorsku industriju, tekstilnu i odjevnu industriju itd. Sve ove industrije i politike su podržane i kroz COSME, a države članice takođe mogu podržati određene sektore zakonskim mjerama državne pomoći.

MAPA PUTO

PREPORUKE ZA RAD U OKVIRU POGLAVLJA 20

Ova mapa puta ima zadatak da razradi prve ključne akcije koje će omogućiti efikasan početak procesa skrininga i daljih koraka pregovora u Poglavlju 20.

Efikasan proces pregovora o pristupanju zahtijeva dobro organizovan, strukturiran i koordiniran rad radnih tijela za proces integracije, posebno na nivou koordinativnog tijela kao vodeće institucije za ovo poglavlje. Za ovaj rad od najveće su važnosti adekvatno i obučeno osoblje i stalno rukovodstvo i upravljanje. Stoga se ovom pitanju pridaje centralna pažnja prilikom definisanja aktivnosti koje obuhvataju institucionalnu podršku u oblasti industrijske politike i MSP.

Ključni pristup i cilj (u skladu sa projektom) definisanja aktivnosti je priprema za pristupne pregovore EU. Fokus je na funkcionisanju radnog tijela za Poglavlje 20, što indirektno znači jačanje kapaciteta u resornim ministarstvima. Mapa puta pokušava da definiše strateške prioritete koji će proizvesti najveći efekat u smislu pripremljenosti za proces skrininga. Ova mapa puta ne može biti zamjena za aktivnosti koje moraju da obavljaju relevantne institucije BiH.

Na osnovu upitnika i ekspertske misije sprovedene tokom ovog zadatka, postoje određeni kapaciteti BiH institucija koje se bave pregovorima o pristupanju EU. Međutim, sve institucije, a posebno jedinice u resorima privrede i finansija, nemaju dovoljno osoblja i potrebno je povećati njihove resurse potrebne za ove komplikovane i tehničke aktivnosti. BiH će, stoga, morati usvojiti ili izmijeniti različite interne akte i smjernice koje će uspostaviti čvrstu strukturu za koordinaciju pregovora. Svim strukturama je potrebno jačanje kapaciteta, znanja i vještina kako bi bile u stanju da pokažu dobre administrativne kapacitete potrebne za pregovore o pristupanju EU i kako bi ispunile sve neophodne zadatke vezane za pregovore o pristupanju EU.

U ovom trenutku mogu se precizno definisati samo aktivnosti vezane za vježbu skrininga. Očekuje se da će vježba skrininga otkriti niz drugih neophodnih zadataka, koji se u ovom trenutku još ne mogu eksplicitno predvidjeti, s obzirom na to da otvoreni datum za početak pregovora i proces skrininga za Poglavlje 20 još uvijek nije jasno određen.

Preporuke

Ovaj dio dokumenta služi za identifikaciju svih relevantnih aktera za Poglavlje 20, razvoj njihovih uloga i nivo njihove uključenosti u ovoj oblasti u različitim fazama pretpriступног процеса. Njihovo učešće treba iskoristiti pametno, od pružanja informacija, traženja njihovih inputa i doprinosu i konsultovanja u procesu donošenja odluka. Na osnovu ove procjene, bilo bi moguće da se daju preporuke za poboljšanja postojećeg institucionalnog okvira.

U okviru ove aktivnosti, poseban fokus treba biti na jačanju uloge poslovnih i ekonomskih nevladinih organizacija, udruženja poslodavaca, privredne komore, udruženja investitora, malih i srednjih preduzeća i privatnih kompanija koje imaju interes daljeg ekonomskog razvoja i rasta i specifičnih instrumenata za podršku biznisu.

I Odluka o formalnom ili neformalnom uključivanju civilnog društva – konsultacije i dijalog

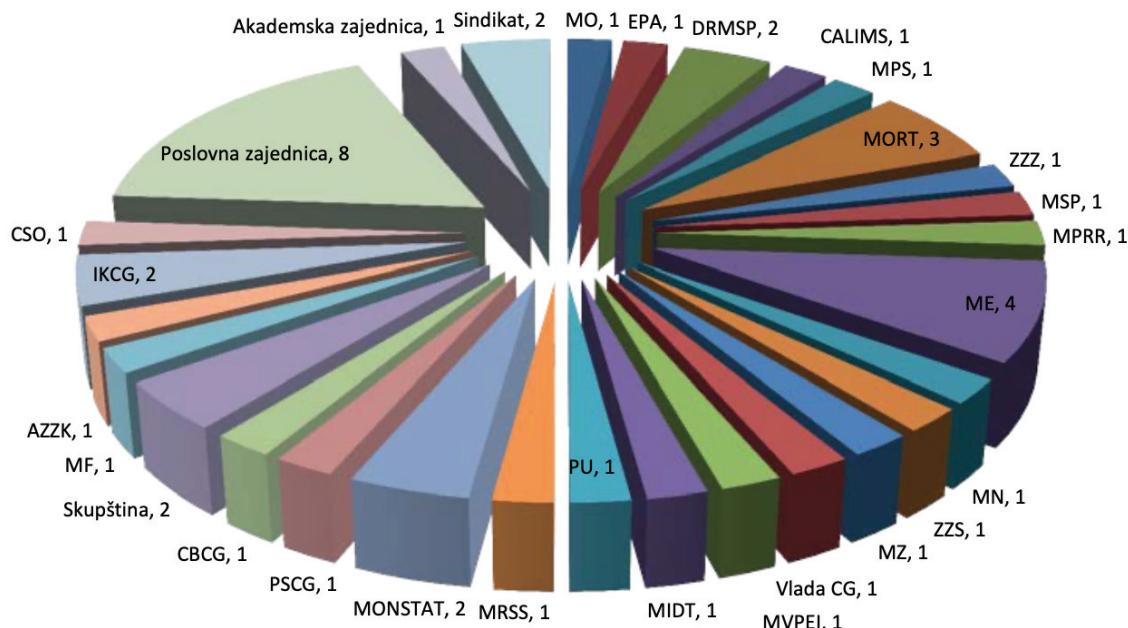
I.1. Iskustva iz regionala

Na osnovu iskustva zemalja koje su nedavno počele sa procesom pristupnih pregovora (Crna Gora, Srbija) ili su te pregovore uspješno završile (Hrvatska), svoje će interese izraziti različite organizacije i udruženja civilnog društva, poslovna udruženja, akademska zajednica, drugi sudionici u formalnom ili neformalnom učešću u pregovorima o pristupanju EU. Sve prethodno navedene zemlje (Hrvatska, Crna Gora, Srbija) imale su različita rješenja za uključivanje ovih sudionika u pristupne pregovore.

U Srbiji su i predstavnici Privredne komore Srbije uključeni u rad pregovaračkih grupa kao posmatrači, dok su u Crnoj Gori punopravni članovi radne grupe za Poglavlje 20 i za ostala poglavlja od interesa za poslovnu zajednicu. Zbog važnosti pristupnih pregovora za društvo u cijelini, za BiH institucije bi moglo biti od interesa da se uključe druge zainteresovane strane u rad radnih tijela. Imajući ovo na umu, biće neophodno odlučiti kada i u kojoj mjeri drugi akteri treba da budu uključeni u proces skrininga (kao punopravni članovi tijela ili kao neki oblik eksterne podrške). To se posebno odnosi na organizacije civilnog društva, privredne subjekte, poslovne organizacije i druga stručna udruženja itd.

Na primjer, u Crnoj Gori, nevladine organizacije i komore su punopravni članovi pregovaračkih grupa. Radna grupa je formirana u septembru 2012. Pregovarač za ovo poglavlje je u prvim godinama pregovora bio Vladimir Savković, docent dr na Pravnom fakultetu Univerziteta Crne Gore, a šef radne grupe je bio Dragan Kujović, pomoćnik ministra ekonomije. Radnu grupu činilo je 47 članova (36 iz državnih institucija i 11 iz civilnog sektora). Civilni sektor su predstavljali: Privredna komora Crne Gore, Savez sindikata Crne Gore, Unija poslodavaca Crne Gore, Montenegro biznis alijansa, Zanatska komora Crne Gore, Inženjerska komora Crne Gore i Centar za preduzetništvo i ekonomski razvoj.

Crnogorska radna grupa za Poglavlje 20 – sastav

U Srbiji su predstavnici Privredne komore Srbije (PKS) posmatrači u različitim pregovaračkim grupama, dok je NKEU uključen u konsultacije i dijalog. U Srbiji su Ministarstvo privrede i članovi pregovaračke grupe za Poglavlje 20, a na osnovu svog iskustva u radu sa PKS i značaja koji ova organizacija ima za poslovnu zajednicu, inicirali da se uključe kao posmatrači u ovu pregovaračku grupu. To se kasnije odrazilo na formalnu odluku da se PKS uključi i u druge pregovaračke grupe.

I u Srbiji i u Crnoj Gori, organizacije civilnog društva (uključujući poslovna udruženja) su se okupile i uspostavile najveću platformu civilnog društva za dijalog sa Vladom u procesu pregovora o pristupanju EU. U slučaju Srbije, uspostavljena je Nacionalna konvencija o EU (NKEU). Danas NKEU okuplja više od 700 organizacija civilnog društva. NKEU je uspostavljen kao platforma odozgo prema gore. Međutim, vremenom je prepoznata od strane Vlade i Narodne skupštine Republike Srbije kao važan akter u pristupnim pregovorima, i formalno prepoznata u aktima Vlade i odlukama Narodne skupštine jer je Vlada dužna da konsultuje NKEU o izvještajima o skriningu, pregovorima pozicije i drugim važnim pitanjima u vezi sa pristupnim pregovorima EU (u implementaciji mjerila otvaranja i zatvaranja, itd.).

I.2. Bosna i Hercegovina

U slučaju BiH, biće potrebno odrediti vodeću instituciju za izradu pregovaračkih dokumenata, a trebalo bi uključiti i druga resorna ministarstva koja bi dala doprinos u pogledu njihovih nadležnosti. Svaka radna grupa ima predsjedavajućeg i dva zamjenika koji se na mjestu predsjedavajućeg radne grupe rotiraju svakih šest mjeseci, a redoslijed rotiranja utvrđen je u prilogu odluke.

Radnu grupu za industrijsku politiku i mala i srednja preduzeća čine:

1. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH
2. Direkcija za ekonomsko planiranje BiH
3. Direkcija za evropske integracije BiH
4. Federalno ministarstvo razvoja, preduzetništva i obrta
5. Federalno ministarstvo energetike, rudarstva i industrije
6. Federalno ministarstvo okoliša i turizma
7. Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva
8. Federalno ministarstvo finansija
9. Privredna komora Federacije BiH
10. Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva Republike Srpske
11. Ministarstvo finansija Republike Srpske
12. Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske
13. Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske
14. Ministarstvo za ekonomske odnose i regionalnu saradnju Republike Srpske
15. Agencija za posredničke, informatičke i finansijske usluge Republike Srpske
16. Ministarstvo privrede Unsko-sanskog kantona
17. Ministarstvo privrede i prostornog uređenja Posavskog kantona
18. Ministarstvo razvoja i poduzetništva Tuzlanskog kantona

19. Ministarstvo trgovine, turizma i saobraćaja Tuzlanskog kantona
20. Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva Tuzlanskog kantona
21. Ministarstvo za privredu Zeničko-dobojskog kantona
22. Ministarstvo za privredu Bosansko-podrinjskog kantona
23. Ministarstvo privrede Srednjobosanskog kantona
24. Ministarstvo privrede Hercegovačko-neretvanskog kantona
25. Ministarstvo trgovine, turizma i zaštite okoline Hercegovačko-neretvanskog kantona
26. Ministarstvo privrede Zapadnohercegovačkog kantona
27. Ministarstvo privrede Kantona Sarajevo
28. Ministarstvo privrede Kantona 10
29. Odjeljenje za privredni razvoj, sport i kulturu Distrikta Brčko BiH

Struktura članstva radne grupe odražava pravnu tekovinu u okviru ovog poglavlja, tj. radno tijelo za Poglavlje 20, koje se u slučaju BiH sastoji od članova ključnih (privreda i finansije) i drugih resornih ministarstava, zaduženih za različite politike koje su razvijene u okviru Poglavlja 20 (prosvjete i sporta, infrastrukture i energetike, pravde, stečaja, poljoprivrede i ruralnog razvoja, turizma i životne sredine, koordinacije pomoći, statistike itd.). Članovi imaju odgovarajuće znanje o pravnoj tekovini obuhvaćenoj ovim poglavljem i jasne odgovornosti u smislu predstavljanja stavova i mišljenja svoje institucije.

Proces skrininga će se sprovести u (relativno) kratkom vremenskom roku i ne treba gubiti vrijeme u opsežnim proceduralnim stvarima kako bi se dobio pravi odgovor / odgovor.

I.3. Učešće civilnog društva u radu nadležnih tijela za Poglavlje 20

Trebalo bi razmotriti korištenje mogućnosti uključivanja predstavnika institucija koje još nisu formalne članice radnih tijela u njihov rad. Poslovnikom radnih tijela bi se mogla detaljnije definisati uloga predstavnika zainteresovanih strana, iz kojih institucija treba da budu pozvani (npr. privredna komora, udruženje poslodavaca), u kojim prilikama i na kojim sastancima radnih tijela (npr. priprema materijala za skrining itd.).

Biće potrebno razlikovati odgovornosti imenovanih predstavnika institucija javne uprave i predstavnika zainteresovanih strana.

Struktura radnih tijela i djelokrug podgrupa treba da budu fleksibilni kako bi se prilagodili promjenjivim uslovima u pristupnim pregovorima, a posebno novim pitanjima koja se mogu pojaviti tokom pregovora. To znači da treba iskoristiti sistem koji će omogućiti pravovremene izmjene strukture radnih tijela (zamjena ili dodavanje novih članova), po mogućnosti u obliku ministarske ili vladine odluke. Ovo je regulisano članom 8 Odluke o osnivanju RG za Poglavlje 20 (Službeni glasnik BiH, broj 34/17).

Član 8. (Učešće stručnih lica)

- (1) Predsjedavajući radne grupe, uz prethodnu saglasnost dva zamjenika, može na sastanak radne grupe pozvati predstavnike ministarstava i drugih organa uprave u Bosni i Hercegovini koji

nisu članovi radne grupe, predstavnike nevladinih organizacija, naučne i stručne radnike i druga lica koja raspolažu podacima i stručnim znanjima značajnim za rad radne grupe.

- (2) Lica iz stava (1) ovog člana učestvuju na sastanku radne grupe kao izvjestioci po pojedinim tačkama dnevnog reda i nemaju pravo glasa.

Sastav podgrupa se utvrđuje na osnovu liste pravnih instrumenata i komunikacija EU, uredbi/direktiva koje su obuhvaćene pravnom tekovinom EU u vezi sa razvojem industrijske politike. Određena podgrupa, na primjer odgovorna za industrijsku politiku, mogla bi se sastojati od:

1. imenovani članovi / predstavnici nadležnog ministarstva ili javne institucije
2. predstavnici drugih institucija koje dijele nadležnost u konkretnoj oblasti
3. predstavnici drugih organa i organizacija iz poslovnog sektora, stručnjaci, akademici i drugi

Raspored sastanaka podgrupe utvrđuje se interno, u dogовору с техничким координатором. Уčešće на састанцима је обавезно за све именовани чланове. По потреби би се могли pozивати и предстavnici других зainteresovanih страна (privreda, industrija, локални ниво, nevladine организације), да учествују у припреми материјала подгрупа.

Obavezna је пуна сарадња свих институција/одјела који имају надлеžност над транспозицијом/имплементацијом одређеног правног акта ЕУ. Основни задатак подгрупа је припрема стручних прилога за ревизију и праћење Програма интегрисања БиХ, материјала за скринг и стручних доприноса у процесу изrade других докумената ključnih за преговарачки процес.

II Procjena potreba za obukom (TNA) i razvoj programa obuke u cilju izgradnje kapaciteta članova radnih tijela za Poglavlje 20

U cilju procjene znanja članova RG za Poglavlje 20 o pravnoj tekovini obuhvaćenoj ovim poglavljem i o samom procesu pregovora o pristupanju EU, treba organizovati i dostaviti TNA. Ciljevi TNA bi trebalo da budu sljedeći:

- procijeniti trenutno znanje, vještine, kapacitete i sposobnosti članova RG Poglavlje 20;
- dobiti detaljne informacije o potrebama obuke za dalji razvoj članova u oblasti politika Poglavlja 20;
- navesti preporuke za adresiranje potreba za obukom, uključujući aspekt održivosti (replikaciju) i moguće angažovanje inovativnih elemenata;
- obezbijediti smjernice za sadržaj obuke i mapirati obim programa obuke.

Za potrebe izrade TNA će se morati koristiti mješavina alata i instrumenata za procjenu, posebno prilagođenih postojećim uslovima i okolnostima, uključujući:

- Upitnici za samoprocjenu (koji se mogu implementirati putem online platformi) – svi članovi radnih tijela za Poglavlje 20 i EU jedinica u nadležnim resorima u kojima one postoje
- Intervjui – s menadžmentom
- Radionica – dogovoriti glavne ciljeve obuke

TNA izvještaj mora sadržavati sljedeće minimalne elemente:

- Jasno identifikovane ciljne grupe za različite vrste obuka;
- Sažetak postojećih kapaciteta ciljnih grupa;
- Nedostaci u znanju i vještinama članova radnih grupa za Poglavlje 20;
- Prijedlog programa obuke po mjeri.

Teme obuke, moduli obuke, kao i materijali za obuku i vježbe, biće definisani na osnovu rezultata TNA. Obuka treba da uključi teoriju i praksu, ali s dominacijom praktičnih elemenata koji se oslanaju na interaktivne metode obuke.

III Izgradnja kapaciteta i prenos znanja o pravnoj tekovini u Poglavlju 20

Stalno usavršavanje znanja o pravnoj tekovini preduslov je za uspješno vođenje pregovora, posebno tokom procesa skrininga kao njegove početne faze. BiH mora pokazati adekvatno predznanje o pravnoj tekovini i njenim zahtjevima, kao i o procesu pristupnih pregovora. U toku je proces razmatranja i sagledavanja pravne tekovine RG za Poglavlje 20, prilikom kojeg se određuju prioritetni propisi i preporuke za usklađivanje po pregovaračkim poglavljima.

Na opštem nivou, treba razviti posebne obuke za članove radnih grupa o opštim principima EU u oblasti industrijske politike i malih i srednjih preduzeća. Ovaj dio obuke treba da obuhvati i dio o svim izmjenama i novousvojenim horizontalnim mjerama i vertikalnom zakonodavstvu o proizvodima. Konačno, treća kategorija obuka treba da bude fokusirana na sve mjere implementacije.

Nakon procesa skrininga, BiH treba da obrazloži svoju spremnost da transponuje i implementira pravnu tekovinu nakon pristupanja EU, što je predstavljeno u njenoj pregovaračkoj poziciji. Sve je to moguće samo ako zemlja kandidat posjeduje temeljno znanje o pravnoj tekovini i onome što je potrebno da bi njene institucije mogle da ga transponuju i implementiraju na vrijeme. Stoga je preporuka da se radna tijela angažuju na izradi procjene potreba za obukom. Nakon TNA, trebalo bi organizovati dalje obuke (seminari/radionice) za članove radnih tijela o pravnoj tekovini u Poglavlju 20. Iako bi detaljan program obuke trebalo da se pripremi imajući u vidu nalaze TNA, može se preporučiti da se, na osnovu iskustva u drugim zemljama, organizuju sljedeći moduli:

1. **Osnovne obuke o pravnoj tekovini Poglavlja 20** – korisnici ovog modula bili bi članovi radnih tijela i civilnog društva, prevashodno poslovne zajednice. Nakon nove dodjele pravne tekovine Poglavlja 20 i jasne identifikacije državnih službenika odgovornih za jedan dio zakonodavstva EU, postoji potreba za dodatnu obuku o osnovnim principima zakonodavstva EU u Poglavlju 20. Ovaj modul bi mogao biti organizovan od strane nadležnih institucija, a treneri bi bili tehnički koordinator Poglavlja 20 i eksterne ekspertri.
2. **Napredne obuke o specifičnim politikama** (industrijska, MSP politika) koje bi uključivale nekoliko jednodnevnih radionica. Modul bi trebalo da bude razvijen u bliskoj saradnji s nadležnim institucijama za Poglavlje 20, kako bi se identifikovala područja (na primjer, praćenje i evaluacija industrijske politike) u kojima postoji nedostatak iskustva, a znanja i obuke su od najveće važnosti za uspješan rad.
3. **Obuke o različitim mjerama i instrumentima za podršku razvoju industrije i malih i srednjih preduzeća** i korelacija ovih instrumenata sa drugim poglavljima, posebno Poglavlje 8 Politika konkurenčije (i državna pomoć), Poglavlje 1 Slobodno kretanje roba, itd.
4. **Obuke o procesu pristupanja EU** sa specifičnim podtemama:
  1. Bilateralni skrining
  2. Razvoj pregovaračke pozicije
  3. Ispunjavanje završnih mjerila

Ovo naravno nije potpuna lista mogućih modula jer će dalja obuka zavisiti od finalizacije TNA. Takođe, tokom procesa se mogu identifikovati i neke druge oblasti kao prioritetne oblasti u kojima je potreban dodatni transfer znanja.

U okviru ove aktivnosti, važno je predvidjeti prostor za razmjenu informacija među članovima radnih tijela, kao i pružiti podatke o stanju u Poglavlju 20 drugim zainteresovanim stranama. Postoje različiti alati i instrumenti koje treba uzeti u obzir u ovom pogledu, kao što su priprema različitih pozadinskih materijala, smjernica i korištenje aplikacije sistema za upravljanje dokumentima.

IV Dalja analiza nivoa zakonodavne i institucionalne (administrativne) usklađenosti s pravnom tekovinom u Poglavlju 20 (analiza nedostataka)

Institucije BiH posjeduju određena znanja o pravnoj tekovini u Poglavlju 20 i značajan dio toga je već transponovan u politike i zakonodavstvo. Međutim, pravna tekovina se konstantno mijenja i ažurira u skladu s potrebama. Stoga je preporučljivo analizirati dalji nivo zakonodavne i institucionalne usklađenosti zakonodavstva i administrativnih kapaciteta BiH u odgovarajućim oblastima. Ova vježba će takođe biti od koristi u pripremi Programa integrisanja BiH u EU, jer će članovi radnih tijela već biti upoznati sa svim relevantnim zakonima i moći će odrediti rokove za usklađivanje.

Takođe, institucije i članovi radnih tijela treba da naprave dublju analizu nedostataka u svojim administrativnim kapacitetima, počevši od radnog dokumenta EK Vodič za glavne administrativne strukture potrebne za implementaciju pravne tekovine (februar 2013).

V Priprema za eksplanatorni skrining i prateće radnje

U cilju pripreme za eksplanatorni skrining i definisanje naknadnih radnji nakon njega, članovi radnih tijela za Poglavlje 20 treba da organizuju sastanke prije i posle eksplanatornog skrinininga. Sastanak prije objašnjenja može poslužiti za definisanje/razjašnjenje članova delegacije i pripremu pitanja koja će se postaviti delegaciji EK. Veoma je važno organizovati sastanke odmah nakon eksplanatornog skrinininga, kako bi se zaokružili zaključci i odgovori dati tokom sesija, a prije svega kako bi se u skladu s tim definisali naknadni postupci.

Mogući ključni koraci:

- **Identifikovati učesnike sastanka sa objašnjenjima na osnovu dnevnog reda**
- **Organizacija naknadnih sastanaka nakon sastanka s objašnjenjima, kako bi se izveli zaključci i odredili daljnji koraci**
- **Definisanje lista članova radnih tijela – učesnika na eksplanatornom sastanku**
- **Pripremanje mogućih pitanja za sastanak eksplanatornog skrinininga s objašnjenjima**

Priprema za skrining

Uopšteno govoreći, BiH određuje tempo i prioritete za pravnu i administrativnu aproksimaciju, kao i institucije zadužene za njihovu implementaciju, dok EK prati napredak koji je postigla zemlja kandidat i putem godišnjih izvještaja zemlje signalizira oblasti u kojima se ulažu dalji napor. Na taj način BiH napreduje u pripremama za buduće članstvo u EU i prije početka pristupnih pregovora. Ove pripreme uključuju uspostavljanje relevantne administrativne strukture i koordinaciju unutar resornog ministarstva, ali i na nivou međuinstитucionalne saradnje. Nakon stvarnog početka pristupnih pregovora, dobra koordinacija aktivnosti postaje još važnija.

Proces skrinininga je u principu „tehnička“ vježba koja bi trebalo da ukaže EK (i državama članicama) na nivo pripremljenosti zemlje kandidata za usklađivanje i implementaciju pravila EU u određenom vremenskom okviru (vidjeti teme sastanka u Aneksu 2). Sami pregovori (u političkom smislu) vode se na međuvladinim konferencijama između država članica EU i zemlje kandidata, na kojima se raspravlja o najvažnijim pitanjima, uključujući otvaranje i zatvaranje pojedinačnih pregovaračkih poglavljia. Država kandidat je zastupljena na višem nivou (ministar inostranih poslova i/ili poslova EU).

Konkretnija tehnička pitanja pregovaraju se između EK s jedne strane i pregovaračkog tima zemlje kandidata s druge strane. U slučaju Crne Gore i Srbije, članovi pregovaračkog tima su uglavnom bili visoki zvaničnici ili stručnjaci van uprave zaduženi za jedno od više pregovaračkih poglavljja, a pomagala im je radna grupa formirana posebno za svako poglavlje.

U slučaju Srbije, pregovaračka grupa za Poglavlje 20 imala je zadatak da koordinira izradu pregovaračkih dokumenata (odgovora na upitnik, skrining dokumenata, dokumenata za ispunjavanje za vršnih mjerila i pregovaračke pozicije) i pripremu drugih pratećih materijala potrebnih za pregovore.

VI Komunikacija/ Promocija

Podizanje svijesti šire javnosti i poslovne zajednice o važnosti politika iz Poglavlja 20 i koristima za građane i preduzeća – koja je glavna komunikacijska poruka?

Imajući u vidu da se pregovori o pristupanju EU bave društвom u cjelini, njegovim građanima i privredom, oni bi trebalo da budu na odgovarajući način informisani o svim aktivnostima vezanim za pregovore. Važnost politika iz Poglavlja 20 treba objasniti s posebnim naglaskom na koristi koje građani i preduzeća imaju zahvaljujući uspješnim pregovorima u ovom poglavlju. Treba voditi ciljnu komunikaciju i kampanju podizanja svijesti, a prije toga kreirati glavnu komunikacijsku poruku ovog poglavlja.

Osim toga, bilo bi dobro da radna tijela, u okviru svojih komunikacijskih aktivnosti, sprovode periodična ispitivanja mišljenja javnosti o stavovima građana o procesu evropskih integracija i reformama u vezi s njima.

- **Razvijanje strategije promocije i komunikacijskih poruka**
- **Nastupi u medijima, intervjui**
- **Razvoj glavne komunikacijske poruke**
- **Pripremanje i distribucija različitih animacija i infografika, s ciljem približavanja ove politike građanima i privredi**
- **Pravila Poglavlja 20 objašnjena kroz video-animacije i infografiku**
- **Organizovanje različitih medijskih nastupa i intervjuja**
- **Organizovanje različitih dogadaja o politikama za podizanje svijesti i konferencija u Poglavlju 20.**
- **Producija TV emisija o temama koje su producirane i emitovanje TV emisija iz Poglavlja 20**
- **Periodične ankete mišljenja javnosti**

VII Koraci u okviru mape puta koji se odnose na preporuke koje EK daje Bosni i Hercegovini u okviru izvještaja o BiH, Odbora za stabilizaciju i pridruživanje i Pododbora za trgovinu, industriju, carinu i oporezivanje.

1. EU je u više navrata ukazala na to da je potrebno ostvariti čvrstu unutrašnju koordinaciju između različitih subjekata u vezi s praćenjem, provođenjem i izvještavanjem o SBA procjeni.
2. EU u kontinuitetu poziva BiH da ubrza stvaranje jedinstvenog ekonomskog prostora u BiH pojednostavljenjem i usklađivanjem zahtjeva za registraciju poslovnih subjekata i da ukine zahtjev za dvostrukom registracijom ili uspostavljanjem podružnice u drugom entitetu za poslovne subjekte koji žele poslovati na cijeloj teritoriji BiH. EU ukazuje na potrebu centralizacije registracije privrednih subjekata i izdavanje dozvola putem jednošalterskog sistema (*one-stop-shop*) i širom primjenom online registracije. **Predložena preporuka kojom se traži centralizacija procesa registracije nije prihvatljiva jer je registracija poslovnih subjekata u nadležnosti entiteta i ovakav način centralizacije bi doveo do prenosa nadležnosti sa entiteta na državni nivo vlasti, što dovodi do kršenja ustavnih načela.**

U ovom kontekstu, treba naglasiti da harmonizacija procesa zavisi od procesa pojednostavljenja registracije u FBiH. Istovremeno, *Republika Srpska je već pojednostavila proces registracije*. U Republici Srpskoj u pogledu registracije poslovnih subjekata s područja drugog entiteta nema dodatnih zahtjeva za registraciju. Isti je postupak registracije kao i za privredna društva registrovana u Republici Srpskoj. Privredna društva registrovana u drugom entitetu i Brčko Distriktu mogu nesmetano da obavljaju registrovanu djelatnost na području Republike Srpske, te, ukoliko žele, mogu da registruju poslovnu jedinicu u skladu sa odredbama Zakona o registraciji poslovnih subjekata u Republici Srpskoj („Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 67/13 i 15/16). U RS je usvojen set zakona kojima se stvara pravni osnov za uspostavljanje elektronske registracije poslovnih subjekata, i to Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o registraciji poslovnih subjekata u Republici Srpskoj, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o privrednim društvima, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zanatsko-preduzetničkoj djelatnosti. Pored navedenog, preduzimaju se koraci na uspostavi sertifikacionog tijela za izdavanje elektronskog potpisa i elektronskog pečata. Zakonom o izmjeni i dopuni Zakona o sudskim taksama ukinute su sudske takse u Tarifnom broju 24 i 25a, kako bi se smanjilo opterećenje privrede i stanovništva neporeskim davanjima, te olakšao pristup sudu i povećala efikasnost rada sudova.

3. Kada je u pitanju oblast finansija, međuentitetsko poslovanje subjekata u finansijskom sistemu odvija se po posebnim entitetskim propisima koji uređuju finansijski sistem, ali ti propisi imaju mimiku EU tržišta, tj. subjekt koji dobije dozvolu u jednom entitetu istu koristi za poslovanje i u drugom, uz ispunjavanje određenih registracionih zahtjeva prema supervizoru.

Privredni subjekti koji se bave djelatnostima finansijskih usluga uređeni su posebnim propisima, podliježu nadzoru i odobrenju supervizora finansijskog sistema (Agencije za bankarstvo

RS, Agencije za osiguranje RS i Komisije za hartije od vrijednosti RS), a u okviru EU uređeni su posebnim izvorima prava EU relevantnim za finansijske institucije.

4. EK poziva BiH da izradi cijelodržavnu industrijsku politiku i da u najvećoj mogućoj mjeri osigura sinergije između postojećih dokumenata u smislu pružanja smjernica za oporavak od posljedica pandemije kovida-19 na industriju, imajući u vidu novu industrijsku strategiju EU, koja daje dodatni podsticaj za zelenu i digitalnu transformaciju, te globalnu konkurentnost. EU takođe ukazuje na potrebu da se završi i usvoji strategijski okvir za razvoj malih i srednjih preduzeća i preduzetništva. Istovremeno preporučuje da BiH izradi cijelodržavne strategije u oblasti politike MSP-a i turizma.

Nivo BiH priprema Strateške smjernice za harmonizaciju podrške MSP i preduzetništvu. Nakon izrade entitetskih strategija za turizam, nadležne institucije će se dogovorati o izradi strateškog dokumenta za turizam.

Ova preporuka nije u skladu sa ustavnim nadležnostima BiH. Oblast MSP se nalazi u entitetskoj nadležnosti. Oblast turizma je takođe u nadležnosti entiteta i županija/kantona i ne podržava se donošenje državne strategije.

U RS je urađena nova Strategija za razvoj MSP a na nivou BiH se rade strateške smjernice koje obuhvataju podršku MSP samo u oblastima koje su u nadležnosti nivoa BIH (standardizacija, javne nabavke i internacionalizacija). Izrada cijelodržavne strategije industrije nije prioritet za Republiku Srpsku. Industrija je u isključivoj nadležnosti entiteta, nivo BiH nema nadležnosti u oblasti industrije, stoga nema potrebe za izradom cijelodržavne strategije. Republika Srpska je nadležna za oblast industrije, a samim time i za politike njenog razvoja (strategije). Što se tiče „cijelodržavne strategije stranih ulaganja”, definisanje pravaca privrednog razvoja je u nadležnosti entiteta, uključujući i pitanje naučno-tehnološkog razvoja, obrazovanja i većine ostalog bitnog za stvaranje poslovnog ambijenta. Na osnovu entitetskih strategija privlačenja stranih ulaganja, gdje će se definisati ključni elementi, moći će se izraditi okvir za BiH. Potrebno je da oba entiteta imaju svoje dokumente, kako bi imali osnov za izradu nekog okvirnog dokumenta. Republika Srpska radi na pripremi Strategije privlačenja stranih ulaganja u Republiku Srpsku za period 2022–2026, koja će biti završena najkasnije do kraja godine prema planu.

5. Prilikom izrade industrijske strategije, EU od BiH očekuje da pokaže sposobnost saradnje između ministarstava koja su nadležna za različite segmente lanca vrijednosti, kao na primjer u djelatnostima prehrambeno-prerađivačke industrije, pakovanja, strojeva za preradu hrane i pakovanja.
6. EK poziva i na inoviranje strategije industrijske politike i akcionih planova na različitim nivoima vlasti i da se pri tom mora osigurati koordinacija i uključivanje industrijskih preduzeća u proces formulacije i realizacije politike.
7. Posebno se preporučuje da se procijene trenutne potrebe poslovnih subjekata, posebno malih i srednjih preduzeća, kada je u pitanju unapređenje vještina.
8. EU ukazuje i na potrebu da državni koordinator za COSME održava kontakte i bliže sarađuje s Evropskom unijom. Pritom se nudi radionica u organizaciji TAIEX-a i tematski sastanak sa DG GROW, da bi se pojasnilo kako BiH može imati najviše koristi od učešća u programu COSME. EU poziva BiH da iskoristi ovu ponudu.

9. U skladu sa Zagrebačkom deklaracijom, koja poziva na produbljivanje regionalne ekonomske integracije na temelju EU standarda i pravila, EU stalno podsjeća na značaj potpune posvećenosti BiH programu inkluzivne unapredjene ekonomske integracije za period 2021–2024, čiji je stub o ulaganjima posebno važan za Poglavlje 20, naročito imajući u vidu oporavak od posljedica pandemije kovid-19.
10. EU poziva i da se sprovedu mjere predviđene Programom ekonomskih reformi, kao i Smjernice za politike na osnovu Ekonomskog i finansijskog dijaloga.
11. EU podstiče BiH da nastavi raditi na poboljšanju podataka koji se stavljuju na raspolaganje u skladu sa zahtjevima Eurostata i uspostavljanju bolje saradnje između ministarstava i statističke kancelarije, kako bi se pružile podrobnejše informacije za kreiranje mjera industrijske preduzetničke politike. Statističke institucije u BiH kontinuirano rade na poboljšanju podataka koje proizvode u skladu sa preporukama Eurostata i omogućavaju da podaci budu dostupni svim kategorijama korisnika.

VIII AKCIONI PLAN – Lista predloženih aktivnosti s vremenskim rasporedom, kako bi se podržala priprema za pregovaranje Poglavlja 20 – Industrijska politika i preduzetništvo

AKTIVNOST	ODGOVORNOST	VREMENSKI OKVIR	INDIKATOR REALIZACIJE
ZADATAK 1: IZRADA PROCJENE POTREBA ZA OBUKOM			
Z1.1: Donošenje odluke o izradi procjene potreba za obukom	Radna grupa za industrijsku politiku i mala i srednja preduzeća (20)	Januar 2023. – jun 2023.	Odluka donijeta
Z1.2: Konsultacije s relevantnim nadležnim tijelima o izradi procjene za obukom	Civilno društvo		Dogovor postignut s RG za Poglavlje 20
Z1.3: Pronalaženje donatorske podrške za izradu procjene potreba za obukom	Donator		Donator obezbijeden
Z1.4: Izrada Procjene trenutnog znanja, vještina, kapaciteta i sposobnosti članova RG Poglavlje 20, kao i ostalih subjekata bitnih za Poglavlje 20, kako bi se dobile detaljne informacije o potrebama obuke za dalji razvoj članova u oblasti politika Poglavlja 20. Aktivnosti unutar ovog podzadatka:			Procjena potreba za obukom sprovedena Procjena potvrđena
<ul style="list-style-type: none"> • procijeniti trenutno znanje, vještine, kapacitete i sposobnosti članova RG Poglavlje 20 • dobiti detaljne informacije o potrebama obuke za dalji razvoj članova u oblasti politika Poglavlja 20 • navesti preporuke za adresiranje potreba za obukom, uključujući aspekt održivosti (replikaciju) i moguće angažovanje inovativnih elemenata • obezbijediti smjernice za sadržaj obuke i mapiрати obim programa obuke • Sprovesti upitnike za samoprocjenu (koji se mogu implementirati putem online platformi) <ul style="list-style-type: none"> – svi članovi radnih tijela za Poglavlje 20 i EU jedinica u nadležnim resorima u kojima one postoje • Organizovati intervjuje s menadžmentom • Organizovati radionice (ukoliko je potrebno) i dogоворити главне ciljeve obuke 			
Z1.5: Procjena treba da sadrži			Prijedlog programa obuke izrađen i prihvaćen
<ul style="list-style-type: none"> • Jasno identifikovane ciljne grupe za različite vrste obuka • Sažetak postojećih kapaciteta ciljnih grupa • Nedostaci u znanju i vještinama članova radnih grupa za Poglavlje 20 • Prijedlog programa obuke po mjeri 			

ZADATAK 2: SPROVOĐENJE OBUKA NA TEMU POGLAVLJA 20

Z2.1: Pronalaženje donatorske podrške za organizaciju obuka	Radna grupa za industrijsku politiku i mala i srednja preduzeća (20)	Jun 2023. – decembar 2024.	Donator obezbijeden
Z2.2: Konsultacije s relevantnim nadležnim tijelima o organizaciji obuka	Civilno društvo Donator		Konsultacije održane
Z2.3: Organizovanje osnovnih i naprednih obuka o pravnoj tekovini Poglavlja 20 – korisnici ovog modula bili bi članovi radnih tijela i civilnog društva, prevašodno poslovne zajednice. Moguće obuke na ovu temu:			Izvještaj o sprovedenim obukama
a. Osnovna sadržina – pravna tekovina Poglavlja 20. Opis i pregled najvažnijih elemenata industrijske politike i preduzetništva EU b. Dodatne obuke o monitoringu i evaluaciji u cilju jačanja kapaciteta radne grupe za PP20 prilikom praćenja, provođenja i izvještavanja u pogledu procjene Akta o malom biznisu c. Obuka o učešću u novom Programu EU za jedinstveno tržište (SMP) – pisanje predloga projekata i podsticanje učešća d. Industrijska i politika malih i srednjih preduzeća EU, koje bi uključivale nekoliko jednodnevnih radionica e. Privatizacija i restrukturiranje u kontekstu industrijske politike EU f. Sektorske politike Poglavlja 20 g. Obuke o različitim mjerama i instrumentima za podršku razvoju industrije i malih i srednjih preduzeća i korelacija ovih instrumenata sa drugim poglavljima, posebno Poglavlje 8 – Politika konkurenčije (i državna pomoć), Poglavlje 1 – Slobodno kretanje roba, itd. h. Obuke o procesu pristupanja EU sa specifičnim podtemama: a. Bilateralni skrining b. Razvoj pregovaračke pozicije c. Ispunjavanje završnih mjerila			
Z2.4: Izrada izvještaja i evaluacije o sprovedenim obukama	Izrađen izvještaj o sprovedenim obukama, koji uključuje evaluaciju realizovanih aktivnosti i daje preporuke za budući rad		

ZADATAK 3: UKLJUČIVANJE ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA U AKTIVNOSTI NA POGLAVLJU 20

Z3.1: Konsultacije s relevantnim nadležnim institucijama o potrebi i mogućnosti uključivanja predstavnika institucija (civilnog društva) koje još nisu formalne članice radne grupe za Poglavlje 20 u njen rad	Radna grupa za industrijsku politiku i mala i srednja preduzeća (20) Predstavnici organizacija civilnog društva	Oktobar 2022. – april 2023.	Konsultacije održane
Z3.2: Organizacija okruglog stola na temu uključivanja dodatnih predstavnika civilnog društva u rad RG20			Izvještaj s održanog okruglog stola
Z3.3: Donošenje odluke o uključivanju dodatnih predstavnika civilnog društva u rad RG20			Odluka donijeta
Z3.4: Izmjene i dopune Poslovnika RG20 kako bi se mogla detaljnije definisati uloga predstavnika zainteresovanih strana, iz kojih institucija treba da budu pozvani (npr. privredna komora, udruženje poslodavaca), u kojim prilikama i na kojim sastancima radnih tijela (npr. priprema materijala za skrining itd.)			Poslovnik izmijenjen i dopunjeno i objavljen u Službenom listu BiH
Z3.5: Organizacija procesa uključivanja dodatnih predstavnika civilnog društva u rad RG20			Novi (dodatni) članovi RG za Poglavlje 20 izabrani iz redova civilnog društva

ZADATAK 4: IZRADA DETALJNE ANALIZE STANJA U POGLAVLJU 20

Z4.1: Donošenje odluke o izradi detaljne analize stanja u Poglavlju 20	Radna grupa za industrijsku politiku i mala i srednja preduzeća (20) Donator	Novembar 2022. – april 2023.	Odluka donijeta
Z4.2: Konsultacije s relevantnim nadležnim tijelima o izradi detaljne analize			Konsultacije održane
Z4.3: Pronalaženje donatorske podrške za detaljne analize			Donator obezbijeden
Z4.4: Izrada detaljne analize stanja u Poglavlju 20. U dokumentu je preporučljivo podrobno analizirati nivo zakonodavne i institucionalne usklađenosti zakonodavstva i administrativnih kapaciteta BiH u odgovarajućim oblastima Poglavlja 20			Analiza sprovedena i dokument dostavljen
Z4.5: Predstavljanje analize i njenih preporuka na javnom događaju			Izvještaj s javnog događaja na kojem je predstavljena analiza
Z4.6: Dogovor o daljoj implementaciji nalaza i preporuka analize – pridržavanje predloženog plana rada			Postignut dogovor o planu rada na sprovođenju preporuka analize

ZADATAK 5: PRIPREMA ZA ANALITIČKI PREGLED ZAKONODAVSTVA U POGLAVLJU 20 (SKRINING)

Z5.1: Otpočinjanje pregovora s BiH	Radna grupa za industrijsku politiku i mala i srednja preduzeća (20) Donator	Nakon donošenja odluke ili najave o početku pregovora s BiH	Odluka donijeta
Z5.2: Konsultacije s relevantnim nadležnim tijelima o pripremama za skrining			Dogovor postignut s RG za Poglavlje 20
Z5.3: Pronalaženje donatorske podrške za organizaciju priprema za skrining			Donator obezbijeden
Z5.4: U cilju pripreme za eksplanatorni skrining i definisanja naknadnih radnji nakon njega, članovi radnih tijela za Poglavlje 20 treba da organizuju sastanke prije i poslije eksplanatornog skrininga Moguće je organizovati tzv. vježbe skrininga (mock-bilateral screening), na kojima bi predstavnici BiH prezentovali svoje zakonodavstvo, te institucionalne kapacitete i rezultate			Vježba skrininga održana
Z5.5: Podrška za izradu powerpoint prezentacija za bilateralni skrining			Powerpoint prezentacije izrađene

ZADATAK 6: PREDSTAVLJANJE ZNAČAJA POGLAVLJA 20 JAVNOSTI U BIH

Z1.1: Donošenje odluke o izradi komunikacionog plana za predstavljanje Poglavlja 20 javnosti	Radna grupa za industrijsku politiku i mala i srednja preduzeća (20) Donator	Jun 2023. – decembar 2023. (izrada komunikacionog plana) Januar 2024. – nadalje (sprovodenje komunikacionog plana)	Odluka donijeta
Z1.2: Konsultacije s relevantnim nadležnim tijelima o izradi komunikacionog plana			Dogovor postignut s RG za Poglavlje 20
Z1.3: Pronalaženje donatorske podrške za izradu komunikacionog plana			Donator obezbijeden
Z1.4: Izrada komunikacionog plana – Plan treba da predstavi važnost politika iz Poglavlja 20 i treba da u kontinuitetu predstavi i objasni javnosti sadržaj i uticaj poglavlja s posebnim naglaskom na koristi koje građani i preduzeća imaju zahvaljujući uspješnim pregovorima u ovom poglavlju. Plan mora imati ciljanu komunikaciju i kampanju podizanja svijesti, a prije svega treba kreirati glavnu komunikacijsku poruku ovog poglavlja. On mora sadržati i sve potrebne elemente za svoje uspješno sprovođenje			Komunikacioni plan usvojen – dokument dostupan
Z6.5: Sпровођење комуникационих активности у смислу jačanja kapaciteta. U nastavku je lista sugerisanih: A) Kursevi i obuke 1. Kurs medijske obuke 2. Obuka o komunikaciji Poglavlja 20 3. Obuka za PR jedinice na svim nivoima vlasti o ERP-u B) Referentni alat za intervjuje s medijima			Izvještaji o sprovedenim aktivnostima
Z6.6: Sпровођење комуникационих активности у смислу podizanja svijesti javnosti o Poglavlju 20. U nastavku je lista sugeriranih: A) Digitalna prisutnost 1. Web portal 2. Twitter, Instagram i Facebook 3. Mobilna aplikacija 4. E-bilten B) Medijska promocija 1. TV video-isječci 2. Radio džinglovi 3. TV dokumentarac 4. TV emisije 5. Radio-emisije C) Javne rasprave D) Regionalna konferencija o Poglavlju 20			Izvještaji o sprovedenim aktivnostima
Z6.7: Izrada evaluacije sprovedenog plana.			Evaluacija sprovedena i izvještaj pripremljen

Aneks I Pregled pravne tekovine u Poglavlju 20

1. Opšte odredbe

1.1. Član 173. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (UFEU)

Ciljevi:

- Ubrzavanje prilagođavanja industrije strukturnim promjenama
- Podsticanje okruženja povoljnog za inicijativu i razvoj preduzeća širom Unije, posebno malih i srednjih preduzeća
- Podsticanje okruženja pogodnog za saradnju između preduzeća i
- Podsticanje boljeg iskorištavanja industrijskog potencijala politika inovacija, istraživanja i tehnološkog razvoja

1.2. 52010DC0614 Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija: **Integrисана industrijsка политика за еру глобализације стављајући конкурентност и одрживост у средиште.**

Ciljevi:

- Koordinirana evropska politika
- Objedinjavanje horizontalne osnove i sektorske primjene za koordinirane odgovore evropske politike
- Integracija u globalne lance vrijednosti
- Razvijanje ‘globalizacijskog refleksa’ za sve industrije, integrirajući cijeli međunarodni lanac vrijednosti i nabavke
- Poboljšanje okvirnih uslova za industriju
  - *Dokaz konkurentnosti i primjene pametne regulative*
  - *Poboljšanje pristupa finansijama za preduzeća*
- Razvoj jedinstvenog tržišta i sprovođenje prava intelektualne svojine
  - *Izbjegavanje narušavanja tržišta kroz politiku konkurenčije*
  - *Poboljšanje infrastrukture i integracija energetskih, transportnih i komunikacionih mreža*
  - *Optimizacija efikasnosti i efektivnosti evropske standardizacije*

- Nova politika industrijskih inovacija
  - *Industrijske inovacije i izgradnja na prednostima u novim tehnologijama*
  - *Razvijanje baze vještina za bolje funkcionisanje tržišta rada*
- Iskorištavanje globalizacije
  - *Osiguravanje pristupa tržištima kroz trgovinu i međunarodnu regulativu*
  - *Osiguravanje pristupa sirovinama i kritičnim proizvodima*
  - *Promovisanje industrijske modernizacije*
  - *Efikasnost resursa, energije i ugljenika*
  - *Industrijsko restrukturiranje za buduću konkurentnost i održivost*
  - *Izgradnja na društvenoj odgovornosti preduzeća*
- Ciljani pristup sektorskoj podršci – uključujući fokus na:
  - *Transport i održivu mobilnost*
  - *Buduće društvene izazove klimatskih promjena, zdravlja i sigurnosti*
  - *Sektore u kojima je razmatranje lanca vrijednosti posebno važno*
  - *Energetski intenzivne sektore*

1.3. COM (2011) 642: Industrijska politika: Jačanje konkurentnosti. Kominike Komisije Savjetu, Evropskom parlamentu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija.

Ciljevi:

- Poboljšanje industrijske konkurentnosti
  - *strukturne promjene u privredi*
  - *Inovativne industrije*
  - *Održivost i efikasnost resursa*
- Prema Evropi koja je povoljnija za poslovanje
  - *Poslovno okruženje*
  - *Jedinstveno tržište – Promovisanje industrije i usluga*

1.4. 52012SC0299 COM (2012) 582 Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija: **Jača evropska industrija za rast i ekonomski oporavak.** Ažurirano saopštenje o industrijskoj politici.

Ciljevi:

- Olakšati ulaganje u nove tehnologije i inovacije
  - *Osigurati odgovarajuće okvirne uslove za stimulisanje novih investicija*
  - *Ubrzati usvajanje novih tehnologija*

- *Povećati efikasnost resursa*
- Pristup tržištima: Poboljšati funkcionisanje unutrašnjeg tržišta
  - *Podsticati preduzetništvo za tržišnu dinamiku*
  - *Bolje unutrašnje tržište za tehnologiju i zaštitu prava intelektualne svojine*
  - *Otvorena međunarodna tržišta za povezivanje Evrope s glavnim izvorima i regionima globalnog rasta*
- Pristup finansijama i tržištima kapitala:
  - *Ojačati podršku javnog sektora kako bi se olakšao pristup kapitalu u industriji*
  - *Poboljšati pristup tržištima kapitala, nadopuniti već mobilisane javne resurse i otključati privatna sredstva kako bi se osigurali nivo i održivost potrebnii za finansiranje investicija kompanija*
- Povećati ulaganja u ljudski kapital i vještine
  - *Otvaranje radnih mjeseta kroz iskorištanje potencijala novih tehnologija i zelene ekonomije i rješavanje pitanja nezaposlenosti mladih*
  - *Ulaganja u vještine i obuku koja će pratiti strukturne promjene*
  - *Predviđanje potreba za zapošljavanjem i vještinama u upravljanju restrukturiranjem unutar preduzeća*

1.5. 52014DC0014 Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija: Za evropsku industrijsku renesansu.

Ciljevi:

Stvaranje atraktivnog mesta za preduzeća i proizvodnju

- *Završetak integracije mreža: informacionih mreža, energetike i transporta*
- *Otvoreno i integrисano unutrašnje tržište roba i usluga*
- *Poslovno okruženje, regulatorni okvir i javna uprava*

Ulaganje u inovacije, nove tehnologije, proizvodne inpute i vještine za modernizaciju industrije

- *Stimulisanje ulaganja u inovacije i nove tehnologije*
- *Povećanje produktivnosti i efikasnosti resursa i olakšavanje pristupa pristupačnim proizvodnim inputima: Pristup finansijama; Energija; Sirovine i efikasnost resursa*
- *Unapređenje vještina i olakšavanje industrijskih promjena*

Razvoj malih i srednjih preduzeća i preduzetništva

- *Implementacija Akta o malom biznisu (SBA) i stvaranje veće sinergije sa procesom reforme*
- *Bolja internacionalizacija firmi*
- *Poboljšanje pristupa tržištu*
- *Poboljšanje standardizacije, regulatorne saradnje i prava intelektualne svojine*

1.6. COM/2014/014 Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom odboru: Strateška vizija za evropske standarde: Kretanje naprijed u cilju poboljšanja i ubrzanja održivog rasta evropske ekonomije do 2020.

Ciljevi:

- Standardi moraju biti brzo dostupni – posebno, ali ne samo – da bi se osigurala interoperativnost između usluga i aplikacija u oblasti IKT. Trebalo bi postati moguće koristiti ove standarde u javnim nabavkama ili olakšati kreiranje politike i zakonodavstva.
- Standardizacija unutar EU će nastaviti davati značajan doprinos evropskoj ekonomiji i povećanju konkurentnosti.
- Evropski standardi koje su razvila evropska tijela za standardizaciju moraće odgovoriti na sve veću potražnju, kao alat za podršku mnogim evropskim politikama i zakonima.
- Evropski standardi će uticati na sve više grupa u evropskom društvu, uključujući preduzeća svih vrsta i mnoge pojedinačne građane. Standard je rezultat konsenzusa koji su postigli oni koji učestvuju u njegovom razvoju.
- Standardi imaju važnu ulogu u podršci konkurentnosti evropskih preduzeća na globalnom tržištu, omogućavajući im pristup stranim tržištima i uspostavljanje poslovnih partnerstava širom svijeta.

2. Mala i srednja preduzeća i politika preuzetništva

2.1. 52008DC0394 Kominike Komisije Savjetu, Evropskom parlamentu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija – „Prvo misli na male” – „Akt za mala preduzeća” za Evropu {SEC (2008) 2101} {SEC (2008) 2102}

Principi SBA su predstavljeni kroz sljedeće dimenzije:

- Preuzetničko učenje i žensko preuzetništvo
- Stečaj i druga šansa za MSP
- Institucionalni i regulatorni okvir za kreiranje politike MSP
- Operativno okruženje za MSP
  - Usluge podrške za MSP
  - Javne nabavke
- Pristup finansijama za MSP
- Standardi i tehnički propisi
  - Preuzetničke vještine
  - Inovaciona politika za MSP
- MSP u zelenoj ekonomiji
- Internacionalizacija malih i srednjih preduzeća

2.2. 52017DC0479 Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Evropskom savjetu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu, Komitetu regija i Evropskoj investicionoj banci: **Ulaganje u pametnu, inovativnu i održivu industriju – Obnovljena Strategija industrijske politike EU.**

Ciljevi:

- *Dublje i pravednije jedinstveno tržište: osnaživanje ljudi i preduzeća*
  - Modernizacija sistema standardizacije i evropske agende za ekonomiju saradnje
  - Paket usluga i paket usklađenosti
  - Paket robe, paket nabavke, paket prava intelektualne svojine
  - Agenda novih vještina za Evropu
- *Nadogradnja industrije za digitalno doba*
  - Strategija digitalizacije evropske industrije
  - Povezivanje za jedinstveno digitalno tržište i akcioni plan 5G
  - Paket kibernetičke sigurnosti
  - Inicijativa za slobodan protok podataka
  - Inicijativa za dostupnost i ponovnu upotrebu javnih i javno finansiranih podataka
  - Prekogranični koridori za povezanu i automatizovanu mobilnost
  - Inicijativa za šemu Digital Opportunity
  - Inicijativa za stvaranje evropskog ekosistema računarstva visokih performansi i velikih podataka svjetske klase
  - Inicijativa za odnose između online platformi
- *Izgradnja evropskog vodstva u niskougljeničkoj i kružnoj ekonomiji*
  - Revidirani sistem trgovanja emisijama
  - Prijedlog Fonda za inovacije i Fonda za modernizaciju
  - Paket čiste energije
  - Drugi paket mobilnosti, uključujući standarde CO₂ za automobile i kombije i standarde za teška vozila, inicijativu za baterije i Akcioni plan za infrastrukturu alternativnih goriva
  - Strategija bioekonomije
  - Novi paket cirkularne ekonomije, uključujući strategiju o plastici
  - Akcioni plan za održivo finansiranje
- *Ulaganje u industriju budućnosti*
  - Revizija i proširenje Evropskog fonda za strateška ulaganja (EFSI 2.0)
  - Inicijative za sekuritizaciju, rizični kapital i fondove socijalnog preduzetništva
  - Panevropski fond fondova rizičnog kapitala
  - Preostale prioritetne inicijative Unije tržišta kapitala, uključujući izlazak MSP-a na javna tržišta ili finansijsku tehnologiju (*FinTech*), uključujući *crowdfunding*
  - Evropska akcija za riskantni kapital

- Pokretanje evropskog odbrambenog fonda, uključujući prijedlog za evropski program razvoja odbrambene industrije
- Strateški forum za važne projekte od zajedničkog evropskog interesa
- *Podrška industrijskim inovacijama na terenu*
  - Inovativni podsticaji u kontekstu prijedloga zajedničke konsolidovane poreske osnovice
  - Tri paketa PDV-a za stvaranje jedinstvenog prostora EU za PDV
  - Prijedlog za osnaživanje nacionalnih tijela za zaštitu konkurenčije
  - Pilot-projekat Evropskog savjeta za inovacije
  - Grupa visokog nivoa za ključne tehnologije za omogućavanje uvođenje principa inovativnosti u regulativu EU
  - Evropski forum za politiku klastera
- *Međunarodna dimenzija*
  - Modernizacija instrumenata trgovinske odbrane i nova metodologija antidampinškog obračuna
  - Međunarodni instrument nabavke
  - Okvir EU za skrining stranih direktnih investicija
- *Partnerstvo s državama članicama, regijama, gradovima i privatnim sektorom – specifične nacionalne i regionalne razlike.*
  - Strategije pametne specijalizacije i komunikacija
  - Program podrške strukturnim reformama
  - Investicioni izaslanici u predstavništvima Komisije
  - Industrijski okrugli sto visokog nivoa

2.3. 52016DC0381 Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija: **Agenda novih vještina za Evropu; Zajednički rad na jačanju ljudskog kapitala, zapošljavanja i konkurentnosti (Nacrt za vještine).**

Ciljevi:

- *Poboljšanje kvaliteta i relevantnosti formiranja vještina*
  - Jačanje temelja: osnovne vještine
  - Izgradnja otpornosti: ključne kompetencije i više, složenije vještine
  - Učiniti VET prvim izborom
  - Povezivanje: fokus na digitalne vještine
- *Učiniti vještine i kvalifikacije vidljivijim i uporedivim*
  - Poboljšanje transparentnosti i uporedivosti kvalifikacija
  - Rano profilisanje vještina i kvalifikacija migranata

- *Unapređenje vještina inteligencije, dokumentacije i informisanih izbora karijere*
  - Bolja inteligencija i informacije za bolji izbor
  - Jačanje vještina u privrednim sektorima
  - Bolje razumijevanje učinka diplomaca

2.4. COM/2011/068 Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija: Obnovljena strategija EU 2011–14 za društveno odgovorno poslovanje.

Ciljevi:

- *Moderno razumijevanje korporativne društvene odgovornosti*
  - Nova definicija
  - Međunarodno priznata načela i smjernice
  - Višedimenzionalna priroda DOP-a
  - Uloga organa javne vlasti i drugih zainteresovanih strana
  - CSR i Inicijativa socijalnog poslovanja
  - DOP i socijalni dijalog

2.5. 32003H0361 Preporuka Komisije od 6. maja 2003. o definiciji mikro, malih i srednjih preduzeća.

Ciljevi:

Definisanje i kategorizacija mikro, malih i srednjih preduzeća u odnosu na: njihovu veličinu, prihode i broj zaposlenih, kao i na njihovu povezanost sa većim privrednim subjektima kroz konsolidovane račune i udio u pravu odlučivanja *vis-a-vis* procentualnog učešća u imovini.

Kategoriju mikro, malih i srednjih preduzeća (MSP) čine:

U okviru kategorije MSP, malo preduzeće je definisano kao preduzeće koje zapošljava manje od 50 lica i čiji godišnji promet i/ili godišnji bilans stanja ne prelazi 10 miliona evra.

U okviru kategorije MSP, mikro preduzeće je definisano kao preduzeće koje zapošljava manje od 10 lica i čiji godišnji promet i/ili godišnji bilans stanja ne prelazi 2 miliona evra.

3. Preduzetništvo i instrumenti industrijske politike

3.1. 32013R1287 Regulative (EU) br. 1287/2013 Evropskog parlamenta i Savjeta od 11. decembra 2013. o uspostavljanju **Programa za konkurentnost preduzeća i malih i srednjih preduzeća (COSME) (2014–2020)** i stavljanju van snage Odluke br. 1639/2006/ EC. Tekst s relevantnošću za EEA.

Program EU COSME 2014–2020. utvrđuje aktivnosti za poboljšanje konkurentnosti preduzeća, posebno malih i srednjih. Program COSME ima dva opšta cilja:

- *Jačanje konkurentnosti i održivosti preduzeća Unije, posebno malih i srednjih preduzeća*
- *Podsticanje preduzetničke kulture i promovisanje stvaranja i rasta malih i srednjih preduzeća*

Postizanje ovih ciljeva mjeri se sljedećim indikatorima:

- *učinak MSP u pogledu održivosti*
- *promjene u nepotrebnim administrativnim i regulatornim opterećenjima kako za nova tako i za postojeća MSP*
- *promjene u udjelu MSP-a koji izvoze unutar ili izvan Unije*
- *promjene u rastu MSP i promjene u udjelu građana Unije koji žele biti samozaposleni*

Specifični ciljevi COSME programa su:

- *poboljšati pristup finansijama za MSP*
- *poboljšati pristup tržištima*
- *poboljšati okvirne uslove za konkurentnost i održivost MSP*
- *promovisati preduzetništvo i preduzetničku kulturu*

COSME je otvoren za: a) zemlje Evropske asocijacije za slobodnu trgovinu (EFTA) koje su članice Evropske unije b) zemlje kandidate i potencijalne kandidate, i c) zemlje koje spadaju u okvir evropske politike susjedstva. Program COSME se realizuje kroz godišnje programe rada koje usvaja Evropska komisija (EK), u kojima su detaljno navedene aktivnosti koje će se finansirati i njihovi ciljevi, očekivani rezultati, način implementacije, iznosi dodijeljeni svakoj akciji, ukupan iznos za sve aktivnosti i indikativni raspored implementacije, kao i indikatori za svaku od akcija. Finansijski instrumenti u okviru COSME programa bi se koristili s ciljem olakšavanja pristupa finansijama za MSP, u njihovim fazama pokretanja, rasta i transfera.

3.2. 32021R0690 Regulativa (EU) 2021/690 Evropskog parlamenta i Savjeta od 28. aprila 2021. o uspostavi programa za unutrašnje tržište, konkurentnost preduzeća, uključujući mala i srednja preduzeća, područje bilja, životinja, hrane i hrane za životinje te evropsku statistiku (Program jedinstvenog tržišta – SMP) i o stavljanju izvan snage regulativa (EU) br. 99/2013, (EU) br. 1287/2013, (EU) br. 254/2014 i (EU) br. 652/2014.

Ova Regulativa postavlja osnov za nastavak napora koji se provode kroz SMP, i njegov potprogram Program za preduzetništvo i inovacije – EIP i COSME-a. Više o programu SMP je dato u ranijem poglavlju 5.5.2.

3.3. COM/2016/0733 Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija Sljedeći evropski lideri: Inicijativa za pokretanje i povećanje.

Dokument predlaže set pragmatičnih mjera za podsticanje stvaranja startapova i njihovo efikasno jačanje. Ova inicijativa rješava tri ključna problema startapova koji žele da se uvećaju, a to su: prepreke, nedostatak partnera i mogućnosti, te poteškoće u pogledu finansija. Inicijativa objedinjuje postojeće i nove akcije kako bi se omogućilo početnicima da rastu i posluju širom Evrope, a posebno:

- Poboljšan pristup finansiranju: EK i Grupa Evropske investicione banke pokreću Panevropski fond rizičnog kapitala fondova. Ovo dopunjaje postojeće instrumente finansiranja EU, kao što su Evropski fond za strateška ulaganja (EFSI), evropski program za mala i srednja preduzeća COSME i program EU za finansiranje istraživanja i inovacije Horizont.
- Zakon o nesolventnosti: EK je podnijela zakonski prijedlog o zakonu o nesolventnosti. To će omogućiti kompanijama u finansijskim poteškoćama da se rano restrukturiraju kako bi se spriječio bankrot i izbjeglo otpuštanje osoblja.
- Jednostavnije podnošenje poreskih prijava: EK je takođe pripremala niz pojednostavljenja oporezivanja, uključujući prijedlog za Zajedničku konsolidovanu poresku osnovu za preduzeća, koja predlaže podršku malim i inovativnim kompanijama koje žele da prošire svoje poslovanje preko granica. Bilo je i planova za pojednostavljenje sistema PDV-a EU.

Komisija je 2017. godine iznijela prijedloge za Jedinstveni digitalni pristup kako bi se omogućio lak pristup na Jedinstvenom tržištu za informacije, procedure, pomoć i savjete za građane i privedu. Mreža Enterprise Europe (EEN) bi pružila posebne savjetodavne usluge za startapove, uključujući mogućnosti finansiranja, partnerstvo i način pristupa prekograničnim javnim nabavkama.

Što se tiče društvenih startapova u EU, oni imaju veliki potencijal za inovacije i pozitivan uticaj na ekonomiju i društvo u cjelini. EK bi ohrabrla društvene startapove da se uvećaju, uključujući mjere koje se fokusiraju na bolji pristup finansijama, bolji pristup tržištima i jačanje regulatornih okvira.

3.4. Regulativa (EU) 2021/523 Evropskog parlamenta i Savjeta od 24. marta 2021. o uspostavi programa InvestEU i izmjeni Regulative (EU) 2015/1017.

Fond InvestEU treba da doprinese poboljšanju konkurentnosti i socioekonomske konvergencije i kohezije Unije, među ostalim i u područjima inovacija i digitalizacije, djelotvornoj upotrebi re-

sursa u skladu s kružnom privredom, održivosti i uključivosti ekonomskog rasta Unije te socijalnoj otpornosti i integraciji tržišta kapitala EU, među ostalim i putem rješenja za njihovu rascjepkanost i rješenja kojima se diversifikuju izvori finansiranja za preduzeća Unije. U tu svrhu fond InvestEU bi trebalo da podupire tehnički i ekonomski isplative projekte uspostavom okvira za upotrebu dužničkih, vlasničkih i kvazivilasničkih instrumenata te instrumenata podjele rizika osiguranih garancijama iz budžeta Unije i, prema potrebi, finansijskim doprinosima partnerâ u sprovođenju.

Fond InvestEU trebalo bi da se temelji na potražnji i istovremeno da bude usmjeren na ostvarivanje strateških, dugoročnih koristi u ključnim područjima politike Unije, koja se inače ne bi finansirala ili bi se nedovoljno finansirala, čime bi se doprinijelo ostvarivanju ciljeva politika Unije. Podrška iz fonda InvestEU trebalo bi da obuhvati širok raspon sektora i regija, ali bi njome trebalo da se izbjegava prekomjerna sektorska ili geografska koncentracija, te bi trebalo olakšati pristup finansiranju projekata koji se sastoje od partnerskih subjekata u više regija širom Unije, uključujući projekte kojima se promoviše razvoj mreža, klastera i digitalno-inovacijskih centara.

3.5. Direktiva 2011/7/EU Evropskog parlamenta i Vijeća od 16. februara 2011. o borbi protiv kašnjenja u plaćanju u komercijalnim transakcijama. Tekst od značaja za EGP.

Osnovni zahtjevi i prakse:

Cilj ove Direktive je suzbijanje kašnjenja u plaćanju u komercijalnim transakcijama, kao i osiguranje finansijske discipline i stabilnosti kako u javnom tako i u poslovnom sektoru, te stvaranje predvidivog poslovnog okruženja. Direktiva uspostavlja mehanizme za sprečavanje kašnjenja u plaćanju u komercijalnim transakcijama kako bi se osiguralo pravilno funkcionisanje unutrašnjeg tržišta, čime se podstiče konkurentnost preduzeća, a posebno malih i srednjih preduzeća.

Glavne odredbe pravnog akta Evropske unije:

- Direktiva postavlja ključni princip po kojem se osigurava finansijska disciplina i stabilnost kako u javnom tako i u poslovnom sektoru (član 1. Direktive).
- Propisuje maksimalne rokove plaćanja u komercijalnim transakcijama, koje uključuju pri-vredne subjekte, odnosno javni sektor i poslovne subjekte (član 4. Direktive).
- Ova direktiva ne dovodi u pitanje mogućnost strana da se dogovore o rasporedu plaćanja koji predviđa rate. Ako neka od rata nije plaćena do dogovorenog datuma, zatezne kamate se obračunavaju isključivo na osnovu dospjelih iznosa (član 5. Direktive).
- Predviđena je naknada za troškove naplate od 40 evra, kao i naknada za sve troškove naplate nastale zbog dužnikovih kašnjenja u plaćanju (član 6. Direktive).
- Nepošteni ugovorni uslovi i praksa (član 7. Direktive).
- Transparentnost i podizanje svijesti (član 8. Direktive).
- Zadržavanje prava vlasništva (član 9. Direktive).
- Postupci naplate neospornih potraživanja (član 10. Direktive).

3.6. 94/1069/EC Preporuka Komisije od 7. decembra 1994. o transferu malih i srednjih preduzeća.

Ova Preporuka Evropske komisije (EK) odnosi se na transfer malih i srednjih preduzeća na način da im se osigura opstanak, a radna mjesta sačuvaju. Kroz ovu preporuku, Komisija poziva države članice da preduzmu sve potrebne mјere da bi olakšale transfer malih i srednjih preduzeća, a kako bi se ovi ciljevi mogli postići:

- stimulisanje javnih i privatnih inicijativa koje podižu svijest, informisanost i obuku privrednika kako bi se na odgovarajući način pripremili za transfer;
- takođe bi trebalo da postoji finansijsko okruženje pogodno za uspješan transfer;
- Privrednicima treba obezbijediti odgovarajuće instrumente koji omogućavaju najbolju pripremu za transfer, a u tom cilju se od MS zahtijeva da urade sljedeće:
  - osigurati pravo transformacije (promjene pravne forme) za preduzeća;
  - dozvoliti malim i srednjim preduzećima da se osnuju u obliku javnih akcionarskih društava, sa veoma malim brojem akcionara;
  - dozvoliti osnivanje akcionarskog društva sa samo jednim ortakom;
  - prepoznati ekonomsku potrebu za oporezivanjem transakcija dizajniranih da odvoje upravljačka ovlaštenja i vlasništvo u onim slučajevima gdje je cilj olakšati transfere;
  - primijeniti princip fiskalne neutralnosti na operacije za pripremu transfera (kao što su transferi imovine, spajanja, podjele i zamjene dionica, takse, registracione takse i drugi slični porezi);
  - osigurati kontinuitet ortaka i samostalnih preduzetnika u slučaju smrti jednog od ortaka ili vlasnika;
- Opstanak preduzeća treba da bude osiguran odgovarajućim fiskalnim tretmanom naslijedstva i poklona, stoga su države članice pozvane da: smanje poreze na imovinu u slučaju prenosa putem poklona ili nasljedivanja, uključujući porez na naslijedstvo, porez na poklon i takse za registraciju; ponuditi naslijednicima mogućnost širenja ili odlaganja plaćanja poreza na poklon ili naslijedstvo; osigurati da porezna procjena poslovanja uzme u obzir vrijednost poslovanja nekoliko mjeseci nakon smrti vlasnika.
- biznismena treba ohrabriti da razmisli o transferu prije smrti na treća lica gdje se to ne može učiniti unutar porodice.

Ovom preporukom EK takođe se pozivaju države članice da međusobno razmjenjuju i konsultuju se o ovom pitanju i traži od država članica da EK saopšte tekst svih relevantnih zakona, propisa ili administrativnih odredbi koje su usvojene da bi se preporuka sprovela.

3.7. 2020 SEC (2010) 116 Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija. Vodeća inicijativa Unija inovacija Evrope.

Osnovni zahtjevi i prakse:

Unija inovacija postavlja hrabar, integriran i strateški pristup, koristeći snage na nove i produktivne načine, a kroz sljedeće inicijative:

- EU i države članice treba da nastave ulagati u obrazovanje, istraživanje i razvoj, inovacije i IKT. Tamo gdje je moguće, takve investicije treba ne samo zaštititi od budžetskih rezova, nego ih treba i pojačati.
- EU i nacionalni sistemi istraživanja i inovacija moraju biti bolje povezani jedni s drugima, a njihov učinak treba poboljšati.
- Obrazovne sisteme na svim nivoima potrebno je modernizovati. Izvrsnost mora postati vodeći princip.
- Istraživači i inovatori moraju biti sposobni da rade i sarađuju širom EU jednako lako kao i unutar nacionalnih granica. Evropski istraživački prostor mora biti dovršen kako bi se postavio okvir za istinski slobodno kretanje znanja.
- Pristup programima EU mora biti pojednostavljen i pojačan njihov efekt poluge na investicije privatnog sektora, i to uz podršku EIB. Treba ojačati ulogu Evropskog istraživačkog savjeta. Mora se povećati doprinos okvirnog programa njegovanju brzorastućih malih i srednjih preduzeća. Evropski fond za regionalni razvoj treba u potpunosti iskoristiti za razvoj istraživačkih i inovativnih kapaciteta širom Evrope, na osnovu regionalnih strategija pametne specijalizacije (Strategija pametne specijalizacije).
- Potrebno je više inovacija iz istraživanja. Saradnja između svijeta nauke i svijeta biznisa mora biti poboljšana, prepreke uklonjene, a podsticaji postavljeni.
- Preostale prepreke preduzetnicima da iznesu ‘ideje na tržište’ moraju biti uklonjene: bolji pristup finansijama, posebno za mala i srednja preduzeća, pristupačna prava intelektualne svojine, pametnija i ambicioznija regulativa i ciljevi, brže postavljanje interoperativnih standarda i strateško korištenje ogromnih budžeta za nabavku.
- Trebalo bi pokrenuti Evropsko partnerstvo za inovacije, kako bi se ubrzalo istraživanje, razvoj i tržišna primjena inovacija, kako bi se uhvatili ukoštar s glavnim društvenim izazovima, udružili stručnost i resurse, te podstakli konkurentnost industrije EU, počevši od područja zdravog starenja.
- Prednosti u dizajnu i kreativnosti moraju se bolje iskoristiti. Moramo zagovarati društvene inovacije. Moramo razviti bolje razumijevanje inovacija u javnom sektor, identifikovati i dati vidljivost uspješnim inicijativama i mjeriti napredak.
- Otvaranje pristupa programima R & D, uz osiguranje uporedivih uslova u inostranstvu. Usvajanje zajedničkog fronta EU tamo gdje je to potrebno za zaštitu interesa EU. Unija inovacija ima viziju, agendu, jasnu raspodjelu zadataka i robusne procedure praćenja. Evropska komisija treba da **učini sve što je potrebno da Unija inovacija postane stvarnost**.

3.8. COM (2012) 341 Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija „Evropska strategija za ključne tehnologije koje omogućavaju – most do rasta i radnih mesta”

Osnovni zahtjevi i prakse:

EU je odlučna da ide u korak sa svojim glavnim međunarodnim konkurentima i da postigne svoje ciljeve Evropa 2020. Kapacitet Evropske unije za razvoj i industrijsku implementaciju ključnih tehnologija (KET) igra važnu ulogu u doprinosu održivoj konkurentnosti i rastu. KET-ovi su ključni izvor inovacija. Komisija je već identificirala KET kao prioritet u okviru svoje strategije Evropa 2020. i njenih vodećih inicijativa, a sada predlaže evropsku strategiju za KET zasnovanu na tri stuba:

- *Tehnološka istraživanja*
- *Demonstracija proizvoda i*
- *Konkurentne proizvodne aktivnosti*

Strategija u ovoj komunikaciji ima za cilj:

- a. Fokusirati politike EU u višegodišnjem finansijskom okviru na istraživanje i inovacije, kohezijsku politiku i dati prioritet aktivnostima kreditiranja EIB-a u korist implementacije KET-a;
- b. Osigurati koordinaciju EU i nacionalnih aktivnosti kako bi se postigla sinergija i komplementarnost između tih aktivnosti i udruživanja resursa gdje je to potrebno;
- c. Uspostaviti eksternu grupu za pitanja KET-a koja će savjetovati Komisiju o pitanjima politike vezana za KET;
- d. Mobilisati postojeće trgovinske instrumente kako bi se osigurala poštena konkurenca i ravнопravan međunarodni teren.

Ključni element ove koordinacije leži u korištenju instrumenata finansiranja koji su na raspolaganju EU. U tom cilju, moguće kombinovano finansiranje projekata KET-a kroz Horizont 2020, strukturne fondove i kredite EIB-a omogućice se predloženim zajedničkim odredbama regulacije nove kohezije politike.

Od država članica i regija traži se da:

- Iskoriste strategije istraživanja i inovacija za pametnu specijalizaciju (Strategija pametne specijalizacije) za podršku prelivanja efekata rješenja zasnovanih na KET-ovima, jačanje postojećih i moguće razvoj novih evropskih industrijskih lanaca vrijednosti;
- Ohrabriti upravljačka tijela odgovorna za razvoj strategija pametne specijalizacije da blisko sarađuju sa svojim kolegama nadležnim za politike istraživanja i inovacija, posebno što se tiče programa Horizont. Ovo bi omogućilo maksimalnu sinergiju u KET-ovima. Komisija će imati za cilj da pomogne ovom procesu kroz platformu za pametnu specijalizaciju;
- Korištenje INTERREG-a i drugih programa strukturnih fondova za iskorištanje komplementarnosti između regionalnih strategija pametne specijalizacije i podržavanje efekata prelivanja rješenja zasnovanih na KET-ovima, jačanje postojećih i moguće razvoj novih evropskih industrijskih lanaca vrijednosti kroz transnacionalnu i multidisciplinarnu saradnju.

4. Sektorske politike

4.1. COM/2012/0636 Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija – **CARS 2020: Akcioni plan za konkurentnu i održivu automobilsku industriju u Evropi.**

Ciljevi:

- Automobilski sektor koji ostaje prioritet od strateškog značaja i kamen-temeljac za industriju i ekonomiju EU, pružajući kvalitetno zapošljavanje milionima radnika u EU;
- Sektor koji je centralni za mnoge druge ekonomske aktivnosti dok isporučuje pristupačne i poželjne proizvode, zadovoljavajući zahtjeve potrošača, zasnovan na konkurentnom tržištu za automobilske proizvode i usluge, uključujući i postmarket;
- Snažna proizvodna baza u EU za drumska vozila i komponente, koja proizvodi značajan dio vozila i dijelova koji se prodaju na tržištu EU;
- Snažna industrijska mreža sa fleksibilnim i integriranim snabdijevanjem i distribucijom
- Sektor koji izvozi veći portfelj visokokvalitetnih i visokotehnoloških vozila na treća tržišta;
- Globalna tržišta koja nude istinski jednake uslove za sve igrače u sektoru, uz prave šanse za sve tehnologije;
- Automobilska industrija koja je vodeća u tehnologiji, u koordiniranoj akciji sa industrijom dobavljača goriva, proizvodi vozila koja su atraktivna za potrošače EU, čista u smislu regulisanih zagađivača, štedljivija, sigurna, tiha i povezana;
- Portfelj pogonskih tehnologija, kojim dominira napredna tehnologija motora sa unutrašnjim sagorijevanjem, iako je sve više elektrificiran, primjena vozila sa alternativnim konceptima pogona (kao što su električna vozila i vozila sa gorivnim čelijama) postaje značajna;
- Gradi se odgovarajuća infrastruktura za punjenje, u skladu s njihovim tržišnim potencijalom;
- Radna snaga u proizvodnji, istraživanju i razvoju i servisiranju koja je obučena i pripremljena za rad sa mnoštvom tehnologija.

4.2. COM (2010) 186 Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija „**Evropska strategija o čistim i energetski efikasnim vozilima**”.

Ovaj kominike za cilj ima promovisanje čistih i energetski efikasnih vozila zasnovanih na konvencionalnim motorima s unutrašnjim sagorijevanjem i olakšavanje primjene revolucionarnih tehnologija u vozilima s ultra niskim emisijama ugljenika.

4.3. COM/2018/283 Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu, Komitetu regija „Na putu ka automatizovanoj mobilnosti: Strategija EU za mobilnost budućnosti”.

Ovaj kominike predviđa sveobuhvatan pristup EU povezanoj i automatizovanoj mobilnosti koji postavlja jasnu, unaprijed usmjerenu i ambicioznu evropsku agendu. On ima zajedničku viziju i identificuje akcije podrške za razvoj i implementaciju ključnih tehnologija, usluga i infrastrukture. Konačno, pravni i politički okviri EU spremni su da podrže uvođenje sigurne povezane i automatizovane mobilnosti, dok se istovremeno bave društvenim i ekološkim problemima.

4.4. COM(2010) 352 Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu, Komitetu regija – „Evropa, svjetska turistička destinacija broj 1 – novi politički okvir za turizam u Evropi”.

Ciljevi ovog kominika su stimulisanje konkurentnosti u evropskom turističkom sektoru i promocija i razvoj održivog, odgovornog i kvalitetnog turizma. Kroz nju se ukazuje na potrebu da se učvrsti imidž i profil Evrope kao kolekcije održivih i visokokvalitetnih destinacija, kao i poveća potencijal finansijskih politika i instrumenata EU za razvoj turizma.

4.5. COM (2018) 293 Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu, Komitetu regija „Evropa u pokretu – Održiva mobilnost za Evropu: sigurno, povezano i čisto”.

Ciljevi ovog kominika su sigurna mobilnost, poboljšanje upravljanja sigurnosti putne infrastrukture, kako bi se smanjio broj nesreća i njihova težina, te povezana i automatizovana mobilnost. Takođe, on predviđa i razvoj ključnih tehnologija i infrastrukture za jačanje konkurentnosti EU; osiguranje sigurne primjene povezane i automatizovane vožnje, kao i rješavanje socioekonomskih uticaja mobilnosti bez vozača.

Nadalje, kominikeom se ukazuje na potrebu stvaranja konkurentnog ‘ekosistema’ baterija u Evropi, završetak zakonodavnog okvira EU o emisiji CO₂ u drumskom saobraćaju, te na novu metodologiju poređenja cijena goriva za potrošače. Očekuje se i poboljšano označavanje guma, unapređenje zahtjeva dizajna za kamione za smanjenje emisije CO₂ i poboljšanje sigurnosti i revidiranje okvira za oporezivanje energije radi promocije elektromobilnosti. Konačno, očekuje se unapređenje implementacija transevropske saobraćajne ključne mreže kako bi se postigla mobilnost niskim emisijama.

4.6. COM/2016/0705 Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija: Svemirska strategija za Evropu.

Ciljevi kominika odnose se na:

- Povećavanje prednosti prostora za društvo i ekonomiju EU
- Optimiziranje prednosti koje prostor donosi društvu i široj ekonomiji EU; pojačavanje potražnje među javnim i privatnim korisnicima, olakšavanje pristupa i korištenja svemirskih podataka, i stimulisanje razvoja i upotrebe inovativnih nizvodnih aplikacija

- Osiguranje kontinuiteta i razvoja svemirskih programa EU prema korisnicima
- Podsticanje globalno konkurentnog i inovativnog evropskog svemirskog sektora
- Podsticanje nastanka preduzetničkog ekosistema
- Stvaranje novih izvora finansiranja
- Stvaranje nove poslovne prilike i osiguravanje da će to koristiti preduzećima u svim državama članicama
- Jačanje autonomije Evrope u pristupu i korištenju prostora u sigurnom okruženju
- Održavanje autonomnog pristupa Evrope svemiru
- Osiguravanje pristupa radio-frekvencijskom spektru
- Osiguravanje zaštite i otpornosti kritične evropske svemirske infrastrukture
- Jačanje sinergije između civilnih i sigurnosnih svemirskih aktivnosti
- Jačanje uloge Evrope kao globalnog aktera i promovisanje međunarodne saradnje
- Zauzimanje mnogo jače uloge na svjetskoj sceni

4.7. COM/2012/0433 Kominike Komisije Evropskom parlamentu i Savjetu: Strategija za održivu konkurentnost građevinskog sektora i njegovih preduzeća.

Ciljevi ovog komnika se odnose na stimulisanje povoljnih uslova ulaganja i unapređenje osnove ljudskog kapitala u građevinskom sektoru. Takođe, usmjerava se EU na poboljšanje efikasnosti resursa, ekoloških performansi i poslovnih prilika, kao i jačanje unutrašnjeg tržišta građevinarstva. Konačno, poziva se na podsticanje globalne konkurentske pozicije građevinskih preduzeća.

4.8. COM (2013) 542 Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija – „Prema konkurentnijem i efikasnijem sektoru odbrane i bezbjednosti”.

Ciljevi su:

- Dalje produbiti unutrašnje tržište odbrane i bezbjednosti;
- Boriti se s poremećajima tržišta i doprinijeti poboljšanju sigurnosti distribucije između država članica;
- Ojačati konkurentnost EDTIB-a;
- Razviti industrijsku politiku odbrane zasnovanu na dva ključna pravca:
  - Podrška konkurentnosti – uključujući razvoj ‘hibridnih standarda’ u korist tržišta bezbjednosti i odbrane i ispitivanje načina za razvoj evropskog sistema sertifikacije za vojnu plovvidbenost;
  - Podrška malim i srednjim preduzećima – uključujući razvoj Evropskog strateškog partnerstva za klastere, kako bi se osigurale veze s drugim klasterima i podržala mala i srednja preduzeća vezana za odbranu u globalnoj konkurenciji;

- Iskoristiti civilne vojne sinergije u najvećoj mogućoj mjeri kako bi se osiguralo najefikasnije korištenje resursa evropskih poreskih obveznika;
- Usredsrediti svoje napore na moguću unakrsnu oplodnju između civilnih i vojnih istraživanja i potencijala dvostrukе namjene svemira;
- Pružiti pomoć oružanim snagama da smanje potrošnju energije i na taj način doprinesu ciljevima Unije 20/20/20;
- Komisija predlaže akcije koje imaju za cilj istraživanje novih puteva, pokretanje strateške debate u Evropi i pripremanje terena za veću i dublju evropsku saradnju;
- Procjena mogućnosti dvostrukе namjene u vlasništvu EU, koje bi u određenim bezbjednosnim oblastima mogle upotpuniti nacionalne kapacitete i postati efektivni i isplativi multiplikatori snaga;
- Razmatranje pokretanja pripremne akcije za istraživanje u vezi sa CSDP-om, fokusirajući se na ona područja u kojima su odbrambene sposobnosti EU najpotrebnije.

4.9. COM (2016) 950 Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija „Evropski odbrambeni akcioni plan”.

Ciljevi ovog kominika su poboljšanje konkurentnosti i funkcionalnosti odbrambene industrije na jedinstvenom tržištu; dalje stimulisanje saradnje u oblasti odbrane kroz pozitivne podsticaje i ciljanje projekata koje države članice nisu u mogućnosti da preduzmu; kao i smanjenje nepotrebnih duplikovanja, a samim tim i promovisanje efikasnije upotrebe javnog novca u vrijeme budžetskih ograničenja.

4.10. COM (2017) 295 Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija „Pokretanje Evropskog odbrambenog fonda”.

Ciljevi:

- Evropski odbrambeni fond će povećati izvrsnost i efikasnost EU u odbrambenoj opremi i tehnologiji podržavajući cijeli proizvodni lanac: istraživanje, razvoj prototipa i nabavku;
- Fond ima dva pravca sa različitim pravnim i finansijskim strukturama (ili „prozorima”), koji se nadopunjaju i postepeno razvijaju;
- Istraživanje („istraživački prozor”): EU će ponuditi direktno finansiranje (grantove) za istraživanje inovativnih odbrambenih proizvoda i tehnologija, u potpunosti finansirano iz budžeta EU;
- Razvoj i sticanje („prozor sposobnosti”): Države članice će udružiti finansijske doprinose za zajednički razvoj i sticanje ključnih odbrambenih sposobnosti. EU će ponuditi sufinansiranje iz budžeta EU kako bi podstakla saradnju i povećala nacionalno finansiranje.

4.11. 2018/1092 Regulativa (EU) Evropskog parlamenta i Evropskog savjeta od 18. jula 2018. o uspostavljanju Evropskog programa za razvoj odbrambene industrije sa ciljem da se podrži konkurentnost i inovativni kapacitet odbrambene industrije Unije.

Program ima za cilj poboljšati konkurentnost odbrambene industrije Unije, doprinoseći poboljšanju **odbrambenih** sposobnosti, između ostalog, u vezi s kibernetičkom odbranom, podržavanjem saradnje između preduzeća u cijeloj Uniji, uključujući mala i srednja preduzeća i kompanije srednje kapitalizacije (srednje kapitalizirane kompanije), istraživačke centre i univerzitete, te saradnju između država članica, u fazi razvoja odbrambenih proizvoda i tehnologija, čime se olakšava bolja eksploracija ekonomije obima u odbrambenoj industriji i promoviše standardizacija odbrambenih sistema uz poboljšanje njihove interoperativnosti.

4.12. 32021R0697 – Regulativa (EU) 2021/697 Evropskog parlamenta i Savjeta, od 29. aprila 2021. o uspostavi Evropskog fonda za obranu i stavljanju izvan snage Regulative (EU) 2018/1092 (Tekst značajan za EGP).

Ciljevi ove regulative su poboljšanje konkurentnosti odbrambene industrije Unije, doprinos poboljšanju odbrambenih sposobnosti, između ostalog, u vezi s kibernetičkom odbranom, podržavanjem saradnje između preduzeća u cijeloj Uniji, uključujući mala i srednja preduzeća i kompanije srednje kapitalizacije (*mid-caps*), istraživačke centre i univerzitete, te saradnju između država članica, u fazi razvoja odbrambenih proizvoda i tehnologija. Konačno, ukazuje se na olakšavanje boljeg iskorištavanja ekonomije obima u odbrambenoj industriji i promovisanje standardizacije odbrambenih sistema uz poboljšanje njihove interoperativnosti.

4.13. COM (2008) 699 Kominike Komisije Evropskom parlamentu i Savjetu – Inicijativa za sirovine: zadovoljavanje naših kritičnih potreba za rastom i radnim mjestima u Evropi {SEC (2008) 2741}.

Ciljevi ovog kominika su da se da pristup sirovinama sa međunarodnih tržišta pod istim uslovima kao i za ostale industrijske konkurente; postave pravi okvirni uslovi unutar EU kako bi se podstaklo održivo snabdijevanje sirovinama iz evropskih izvora; i konačno pojačala ukupna efikasnost resursa i promovisalo recikliranje, kako bi se smanjila potrošnja primarnih sirovina u EU i smanjila relativna ovisnost o uvozu.

4.14. COM (2011) 25 Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija: Rješavanje izazova na tržištima roba i sirovina.

Ovaj kominike predstavlja pregled onoga što je postignuto na svim glavnim tržištima robe, uključujući energiju, metale i minerale, poljoprivodu i hranu i korake koji su planirani za nastavak rada. Ovaj rad je dio strategije Evropa 2020. za osiguranje pametnog, održivog i inkluzivnog rasta i usko je povezan s vodećom inicijativom za Evropu koja ima efikasne resurse.

4.15. COM/2012/082 Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija: **Stavljanje sirovina na raspola-ganje za budući prijedlog za dobrobit Evrope za evropsko partnerstvo za inovacije na sirovinama.**

EIP će doprinijeti srednjoročnoj i dugoročnoj bezbjednosti održivog snabdijevanja sirovinama (uključujući kritične sirovine, industrijske minerale i materijale na bazi drveta) koje su potrebne za ispunjavanje osnovnih potreba modernog društva efikasnog resursa. To je suštinski doprinos konkurentnosti evropskih industrija, povećanju efikasnosti resursa u EU i razvoju novih aktivnosti recikliranja zasnovanih na Evropi. Aspekt koji treba da se uzme u obzir su interna potreba za sirovinama, nedostaci i rješenja, snažno povezani sa konkurentnošću.

4.16. COM/2017/0490 Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija: **Na listi kritičnih sirovina za EU 2017.**

Ciljevi u ovom Kominikeu se odnose na sljedeće:

- Primarna svrha liste je da identificuje sirovine sa visokim rizikom nabavke i visokim ekonomskim značajem kojima je pouzdan i nesmetan pristup važan za evropsku industriju i lance vrijednosti. Prateći objektivnu metodologiju, lista pruža činjenični alat za mjere trgovine, inovacija i industrijske politike za jačanje konkurentnosti;
- Evropska industrija u skladu s obnovljenom industrijskom strategijom za Evropu, na primjer: prepoznavanje investicionih potreba koje mogu pomoći u ublažavanju oslanjanja Evrope na uvoz sirovina; usmjeravanje podrške inovacijama u nabavci sirovina u okviru programa EU za istraživanje i inovacije Horizont 2020;
- Skretanje pažnje na važnost kritičnih sirovina za prelazak na niskougljeničku, resursno efikasnju i cirkularnu ekonomiju;
- Lista treba da pomogne u podsticanju evropske proizvodnje kritičnih sirovina kroz jačanje aktivnosti reciklaže i kada je potrebno da se olakšati pokretanje novih rudarskih aktivnosti. Takođe omogućava bolje razumijevanje kako se sigurnost snabdijevanja sirovinama može postići diverzifikacijom ponude, iz različitih geografskih izvora putem ekstrakcije, recikliranja ili zamjene.

4.17. COM (2018) 293 – Strateški akcioni plan za baterije.

Ciljevi ovog akcionog plana su:

- osigurati pristup sirovinama iz zemalja bogatih resursima izvan EU, olakšati pristup evropskim izvorima sirovina, kao i pristup sekundarnim sirovinama kroz reciklažu u kružnoj ekonomiji baterija;
- podrška evropskoj proizvodnji baterijskih ćelija u razmjerama i potpunom konkurentnom lancu vrijednosti u Evropi: spajanje ključnih igrača u industriji i nacionalnih i regionalnih vlasti; radeći u partnerstvu sa državama članicama i Evropskom investicijskom bankom na podršci

inovativnim proizvodnim projektima s važnom prekograničnom dimenzijom i dimenzijom održivosti u cijelom lancu vrijednosti baterija;

- ojačati industrijsko vodstvo kroz pojačanu podršku EU za istraživanje i inovacije za napredne (npr. litijum-jonske) i disruptivne (npr. *solid state*) tehnologije u sektoru baterija. Ovo bi trebalo da cilja podršku u svim koracima lanca vrijednosti (napredni materijali, nove hemije, proizvodni procesi, sistemi upravljanja baterijama, recikliranje, inovacije poslovnog modela), bude blisko integrisano s industrijskim ekosistemom i doprinese ubrzajuju implementacije i industrijalizacije inovacija;
- razviti i ojačati visokokvalifikovanu radnu snagu u svim dijelovima lanca vrijednosti baterija, kako bi se zatvorio jaz u vještinama kroz aktivnosti na nivou EU i država članica, pružajući adekvatnu obuku, prekvalifikaciju i usavršavanje, te čineći Evropu atraktivnom lokacijom za svjetsku klasu stručnjaka za razvoj i proizvodnju baterija;
- podržavati održivost industrije proizvodnje baterija u EU sa najnižim mogućim uticajem na životnu sredinu, na primjer korištenjem obnovljive energije u procesu proizvodnje. Ovaj cilj treba posebno da se implementira kroz postavljanje zahtjeva za sigurnu i održivu proizvodnju baterija;
- osigurati konzistentnost sa širim regulatornim okvirom (Strategija čiste energije, paketi mobilnosti, trgovinska politika EU, itd.) u podršci implementaciji baterija i skladišta.

4.18. COM/2013/0407 Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija: Akcioni plan za konkurentnu i održivu industriju čelika u Evropi.

Ciljevi:

- *Sigurno snabdijevanje energijom po pristupačnim cijenama* – efikasno funkcionisanje jedinstvenog energetskog tržišta neophodan je preduslov da se industrijia čelika snabdijeva sigurnom i održivom energijom po pristupačnim cijenama.
- *Zaštita klime i uticaj na životnu sredinu* – podržava napore koje ulaže industrijia da smanji njihov uticaj na okolinu i priznaje ulogu čelika koji omogućava ublažavanje posljedica. Evropa će nastaviti da vodi put ka održivoj proizvodnji i kružnoj ekonomiji, izbjegavajući rizik od curenja ugljenika i bez ugrožavanja svoje konkurentnosti. Razvoj tržišta čeličnog otpada kao načina za smanjenje emisije i smanjenje upotrebe energije i sirovina.
- *Međunarodni nivo* – borba protiv asimetričnih komercijalnih sporazuma, ilegalnih tržišta čeličnih proizvoda i otpada i, nadalje, prekomjerne kontrole nekih trećih zemalja nad tokovima sirovina koje ugrožavaju evropski pristup njima.
- *Istraživanje, razvoj i inovacije* – inovacija je motor konkurentnosti. Stvaranje inovativne industrijie čelika zahtjeva velika kapitalna ulaganja povezana s visokim rizicima i dugoročnim periodima povrata. Stoga, dalje mјere za podsticanje inovacija u Evropi korištenjem inovativnih finansijskih instrumenata. Dodatno, potrebno je koncentrisati javnu potrošnju na povećanje probojnih tehnologija s ciljem smanjenja uticaja na životnu sredinu i upotrebu energije i sirovina.

4.19. COM (2016) 155 Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Evropskom Savjetu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu, Komitetu regija i Evropskoj investicionoj banci: Čelik: Očuvanje održivih radnih mesta i rasta u Evropi.

Ciljevi:

- Zajedničko djelovanje kako bismo ojačali odbranu od nepoštene trgovinske prakse
- Komisija uvodi rekordan broj mjera trgovinske odbrane kako bi ublažila štetni učinak dampinga na evropsku industriju čelika
- Ulaganja u buduća rješenja i tehnologije za konkurentniju industriju
- Nekoliko fondova EU aktivno podržava industriju čelika na njenom putu modernizacije olakšavajući ulaganja i pomažući razvoj i primjenu inovacija. Ove mogućnosti treba iskoristiti u najvećoj mjeri
- Ulaganje u ljude
- Modernizacija evropske industrije čelika podrazumijeva ulaganje u ljude i povećanje mogućnosti zapošljavanja
- Moderna politika konkurenčije za snažan evropski sektor čelika
- Politika konkurenčije važan je element za podršku dugoročne konkurentnosti evropskih proizvođača čelika. Komisija podstiče države članice da na najbolji način iskoriste modernizirani okvir državne pomoći EU prilagođavajući podršku nacionalnim situacijama, prioritetima i ograničenjima, kako je to moguće u novom okviru
- Konkurentnije cijene energije u zemljama članicama EU
- Povećani napor na promociji energetske efikasnosti i konkurentnih cijena energije ključni su za konkurentne i održive energetski intenzivne industrije

4.20. COM/2012/0537 Kominike Komisije Evropskom parlamentu, Savjetu, Evropskom ekonomskom i socijalnom komitetu i Komitetu regija: **Promocija kulturnih i kreativnih sektora za rast i radna mesta u EU.**

Postoji potreba za jačim partnerstvom između kulturnog i kreativnog sektora, socijalnih partnera i pružalaca usluga obrazovanja i obuke, kako kroz početnu obuku tako i kroz kontinuirani profesionalni razvoj. Ovo bi sektoru trebalo da osigura niz vještina potrebnih za kreativno preduzetništvo u okruženju koje se brzo mijenja. Kreativne vještine potrebno je učiti od malih nogu, kako bi se postavili temelji za stalno obnavljanje kreativnih talenata i stimulisala potražnja za raznovrsnijim i sofisticiranim kreativnim sadržajima i proizvodima. U perspektivi cjeloživotnog učenja, kreativne vještine i kompetencije mogu pomoći da se odgovori na promjene u zahtjevima tržišta rada.

Partnerstva s obrazovanjem takođe mogu doprinijeti stimulativnom okruženju za učenje, pomažući učenicima, posebno onima u poteškoćama, da steknu osnovne vještine i razviju kompetencije potrebne za njihov budući profesionalni život, čime se poboljšava njihova zapošljivost. Kreativne i kulturne inicijative na lokalnom nivou mogu doprinijeti integraciji marginalizovanih zajednica i ponuditi mogućnosti ljudima u siromašnim naseljima.

Mala veličina kulturnih i kreativnih preduzeća, nesigurnost u pogledu potražnje za njihovim proizvodima, složenost njihovih poslovnih planova i nedostatak materijalne imovine predstavljaju prepreke za dobijanje eksternog finansiranja. Dok se vlasničko finansiranje, „andeoska” ulaganja, rizični kapital i garancije alternativne mogućnosti finansiranja i dalje nedovoljno koriste. Stoga finansijske institucije treba da povećaju svoju svijest o ekonomskom potencijalu ovih sektora i razviju svoje kapacitete za procjenu poslovanja koje se oslanja na nematerijalna sredstva. Paralelno, preduzetnicima u ovim sektorima treba pomoći u boljem razumijevanju zahtjeva poslovног planiranja i raspodjele sredstava za finansiranje svojih aktivnosti i rasta.

Kulturne i umjetničke institucije i službe moraju ojačati svoje kapacitete za razvoj publike, iskoristiti nove prilike (posebno preko granica) i odgovoriti na promjene u ponašanju i očekivanjima publike. Pojavljuju se nove usluge koje iskorištavaju mogućnosti koje nude IKT i pružanje onlajn usluga, nudeći načine da se bolje odgovori na potražnju potrošača za pristupom širokom spektru sadržaja i proizvoda i za veće učešće u kreativnom procesu. Ovi novi pristupi i usluge takođe bi trebalo da se pretoče u nove tokove prihoda. Kako bi krenuli dalje sa stvaranjem, proizvodnjom i distribucijom na svim platformama digitalnog sadržaja, kulturni i kreativni sektori moraju ući u strateška i poštena partnerstva s drugim sektorima, koja mogu dovesti do inovativnih poslovnih modela, putem kojih se sadržajima pristupa na različite načine, postižući balans između prihoda nosilaca prava i pristupa opšte javnosti sadržaju i znanju, čime se promoviše kulturna i medijska pismenost. U tom kontekstu, važni su puni potencijal Evrope i jedinstvena pristupna platforma koja povezuje digitalne kolekcije. Evropske biblioteke, muzeji i arhivi trebalo bi da se sve više koriste kao osnova za novi ekosistem aplikacija i digitalnih proizvoda usmjerenih na turizam, obrazovanje, stvaranje i kulturu.

Potrebne su pametne politike internacionalizacije i promocije izvoza kako bi se omogućilo velikoj većini malih organizacija i kompanija da rade u globalnom okruženju i dosegnu novu publiku i tržišta širom svijeta. Neophodno je identifikovati najefikasnije usluge podrške, olakšati pristup stranim tržištima, ojačati regulatorne dijaloge i procijeniti moguće mogućnosti podjele rizika. Udruživanje resursa i povećana saradnja između različitih aktera u EU mogli bi se dalje istražiti kako bi se promovisalo jače kulturno i kreativno prisustvo Evrope na svjetskoj sceni i atraktivan evropski imidž koji premošćuje našu izvrsnost u oblasti baštine sa živahnom vrhunskom kreativnošću.

Svaka javna intervencija koja ima za cilj njihov daljnji razvoj zahtjeva međusektorsku saradnju. Ovo zahtjeva razvoj i testiranje boljih instrumenata i politika za podršku poslovanju koje imaju za cilj olakšati međusektorske veze i prelivanja. To podrazumijeva podsticanje promjena među samim sektorima uz dodavanje novih vještina i kompetencija u druge industrije i obrnuto.

Aneks II

Agenda eksplanatornog skrininga za Makedoniju i Albaniju 29–30. januara 2020.

1. DAN

09.00 – 09.30

POZDRAVNI/UVODNI GOVORI

09.50 – 10.05

Industrial policy indicators

10.05 – 10.15

Smart Specialisation for Industrial Modernization

10.15 – 10.25

Thomas HEINEMEIER (DG GROW F1)

Industrial innovation in the European Innovation Scoreboard

- Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee, the Committee of the Regions and the European Investment Bank; Investing in a smart, innovative and sustainable Industry: A renewed EU Industrial Policy Strategy. COM/2017/0479. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2017:479:FIN>.
- Council of the European Union, Conclusions of the 3655th meeting: Annex on „A future EU industrial policy strategy”. 29/11/2018. https://www.consilium.europa.eu/media/37235/compet-outcome_29-november-2018.pdf; <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/03/12/eu-industrial-policy-strategy-counciladopts-conclusions/>.
- Council of the European Union, Conclusions of the 3655th meeting: Annex on „A future EU industrial policy strategy”. 29/11/2018. Point 2. https://www.consilium.europa.eu/media/37235/compet-outcome_29-november-2018.pdf; <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/03/12/eu-industrial-policy-strategy-counciladopts-conclusions/>.
- European Commission, Industrial policy indicators. Draft version 01/06/2018.
- <http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupMeetingDoc&docid=14566> <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/industrial-modernisation>

10.25 – 10.35

Key Enabling Technologies Observatory and Inventory of Technology Centres for SMEs

10.35 – 10.45

Blueprint for Skills

10.45 – 11.00

- European Council, Conclusions. Press release 412/18; 29/06/2018. Points 19 and 21. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/06/29/20180628-euco-conclusions-final/pdf>.
- European Commission, European Innovation Scoreboard 2018. https://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards_en.
- Council of the European Union, Conclusions on EU industrial policy. Press release 121/18; 12/03/2018. Point 6.
- <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/03/12/eu-industrial-policy-strategy-counciladopts-conclusions/#>.
- European Commission, KETs Observatory. <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/kets-tools/kets-observatory>

European Commission, KETs Technology Centres mapping. <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/kets-tools/kets-tc/map>

- Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: „A New Skills Agenda for Europe: Working together to strengthen human capital, employability and competitiveness”. COM (2016) 381 final of 10.06.2016. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223#navItem-1> and <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52016DC0381>
- Blueprint for sectoral cooperation on skills: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1415&langId=en> Skills for Industry: http://ec.europa.eu/growth/industry/policy/skills_en

Standardization

11.00 – 11.15 / 11.15 – 11.45

Questions and Answers Coffee Break

11.45 – 12.15

Small Business Act SME Definition Start-ups/Scale-ups

12.15 – 12.30

Corporate Social Responsibility

- https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards_en
- Opening page of the Standards for Growth website
- https://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/notification-system_en
- Joint Initiative on Standardisation on Point VI, scroll down the page

SMEs AND ENTERPRISE POLICIES

- http://ec.europa.eu/growth/industry/corporate-social-responsibility_en

12.30 – 12.45

Late Payment Directive

12.45 – 13.00 / 13.00 – 14.30

Questions and Answers

14.30 – 14.45

PROGRAMME FOR THE COMPETITIVENESS OF ENTERPRISES AND SMEs (COSME) Programme Overview

14.45 – 15.00

Enterprise Europe Network (EEN) General Overview and Vision Beyond 2020

- **32011L0007** Directive 2011/7/EU of the European Parliament and of the Council of 16 February 2011 **on combating late payment in commercial transactions** **Text with EEA relevance**
- [https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=&reference=2018/2056\(INI\)](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=&reference=2018/2056(INI)) https://ec.europa.eu/growth/smes/support/late-payment_en

Lunchbreak

- http://ec.europa.eu/growth/smes/cosme_en
- <https://een.ec.europa.eu/>

15.00 – 15.10

Tasks of the European Agency for SMEs (EASME)

15.10 – 15.25

Erasmus for Young Entrepreneurs (EYE)

15.25 – 15.40

Access to Finance

- Link to the FPA call: COS-EEN-2014-2-04: Enterprise Europe Network (2nd Call) - 2015/2020 <https://ec.europa.eu/easme/en/cos-een-2014-2-04-enterprise-europe-network-2nd-call-20152020>
- <https://www.erasmus-entrepreneurs.eu/>
- Call for Expression of Interest Loan Guarantee Facility
- http://www.eif.org/what_we_do/guarantees/single_eu_debt_instrument/cosme-loan-facility-growth/index.htm
- Call for Expression of Interest Equity Facility for Growth
- http://www.eif.org/what_we_do/equity/single_eu_equity_instrument/cosme_efg/index.htm

- COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS Europe's next leaders: the Start-up and Scale-up Initiative, COM/2016/0733 final
- COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT IMPACT ASSESSMENT Accompanying the document PROPOSAL FOR A REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL establishing the Programme for single market, competitiveness of enterprises, including small and medium-sized enterprises, and European statistics SWD/2018/320 final - 2018/0231 (COD)
- Annex 15: Programme specific annex on COSME and COSME Subannex – Access to Finance for SMEs

15.40 – 16.00

Cluster Initiatives

16.00 – 16.15 16.15 – 16.45

Questions and Answers Coffee Break

16.45 – 17.00

European Space Policy Overview

17.00 – 17.15

Galileo & EGNOS

17.15 – 17.30

- COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT IMPACT ASSESSMENT Accompanying the document Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL establishing the InvestEU Programme SWD/2018/314 final
- <https://www.clustercollaboration.eu/eu-initiatives>
- http://ec.europa.eu/growth/sectors/space_en
- http://ec.europa.eu/growth/sectors/space/galileo_en http://ec.europa.eu/growth/sectors/space/egnos_en <https://www.gsa.europa.eu/>
- **EGNOS user support:** https://egnos-user-support.essp-sas.eu/new_egnos_ops/ **The EGNOS service provider (aviation):** <https://www.essp-sas.eu/>

SPACE

- Regulation (EU) No 377/2014 of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 establishing the Copernicus

17.30 – 17.45 / 17.45

Questions and Answers End of Day 1

DAY 2

09.15 – 09.30

Tourism Industry

09.30 – 10.00

- Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions „**Europe, the world's No 1 tourist destination – a new political framework for tourism in Europe**” COM(2010) 352 final, 30.6.2010 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52010DC0352>

Construction

Copernicus

- Programme and repealing Regulation (EU) No 911/2010 <http://www.copernicus.eu>
- EU tourism policy priorities http://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism_en
- EC webpage on construction: http://ec.europa.eu/growth/sectors/construction_en

10.00 – 10.15

Automotive Industry

- Competitiveness of construction: http://ec.europa.eu/growth/sectors/construction/competitiveness_en Current strategy for sustainable competitiveness of the construction sector and its enterprises: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52012DC0433>
- The Construction sector observatory: http://ec.europa.eu/growth/sectors/construction/observatory_en
- Public Private Partnership on energy efficient buildings funded by the European Commission: <http://e2b.ectp.org/>
- Current research funding by the Commission: <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en>
- The call for proposals for a digital industrial platform: <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/h2020/topics/dt-ict-13-2019.html>
- The EU BIM Task Group and its handbook: <http://www.eubim.eu/>
- The Level(s) project: <http://ec.europa.eu/environment/eussd/buildings.htm>
Circular economy: https://ec.europa.eu/growth/industry/sustainability/circular-economy_en AND <https://circulareconomy.europa.eu/platform/en>
- Construction and demolition waste management Protocol and Guidelines: https://ec.europa.eu/growth/content/eu-construction-and-demolition-waste-protocol-0_en

- GEAR 2030 - High Level Group on the Competitiveness and Sustainable Growth of the Automotive Industry in the European Union - Final report. October 2017 <http://ec.europa.eu/docsroom/documents/26081>

52010DC0186

10.15 – 10.30 / 10.30 – 10.40

Questions and Answers

Maritime Industry

10.45 – 11.00

- Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions „**A European strategy on clean and energy efficient vehicles**“. COM(2010) 186 final, 28.4.2010 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0186:FIN:EN:PDF>

52018DC0283

- Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, the Committee of the Regions „**On the road to automated mobility: An EU strategy for mobility of the future**“ COM/2018/283 final. 17.5.2018 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52018DC0283>

52018DC0293

- Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, the Committee of the Regions „**Europe on the move. Sustainable Mobility for Europe: safe, connected and clean**“. COM (2018) 293 final. 17.5.2018 https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar%3A0e8b694e-59b5-11e8-ab41-01aa75ed71a1.0003.02/DOC_1&format=PDF
- Commission staff working document “**Guidance on financial incentives for clean and energy efficient vehicles**” SWD(2013) 27 final: http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/automotive/files/environment/financial-incentives-swd-2013-27_en.pdf
- LeaderShip 2020 Initiative: http://ec.europa.eu/growth/sectors/maritime/shipbuilding/ec-support_en

Defence Industry

11.00 – 11.15 / 11.00 – 11.30 / 11.30 – 11.50

Questions and Answers Coffee Break

- Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions “**Towards a more competitive and efficient defence and security sector**”. COM(2013) 542 final +SWD(2013) 279 final, 24.7.2013+Implementation Roadmap COM(2014)387

- Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions “**European Defence Action Plan**”.
COM(2016)650 final, 30.11.2016
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2016:950:FIN>
- Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions “**Launching the European Defence Fund**”.
COM(2017)295 final, 7.6.2017
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A52017DC0295>
- Regulation (EU) 2018/1092 of the European Parliament and the European Council of 18 July 2018 establishing the
- **European Defence Industrial Development Programme aiming at supporting the competitiveness and innovation capacity of the Union’s defence industry** <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1092&from=EN>
- Proposal for a Regulation establishing the **European Defence Fund**
COM(2018)476, 13.6.2018 https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-may2018-eu-defence-fund-regulation_en.pdf

Raw Materials

- COM(2008) 699 final - The raw materials initiative — meeting our critical needs for growth and jobs in Europe -
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008D-C0699&from=EN>
- COM(2011) 25 final - Tackling the challenges in commodity markets and on raw materials -
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52011DC0025>
- SWD(2018) 245/2 final - Report on Raw Materials for Battery Applications -
<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/10102/2018/EN/SWD-2018-245-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>
- COM(2018) 293 final - Strategic Action Plan on Batteries - https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/3rd-mobility-pack/com20180293-annex2_en.pdf
- COM(2018) 773 final - A Clean Planet for all - A European strategic long-term vision for a prosperous, modern, competitive and climate neutral economy - https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/pages/com_2018_733_en.pdf
- In-depth analysis in support of the commission communication COM(2018) 773 -
https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/docs/pages/com_2018_733_analysis_in_support_en_0.pdf

- COM(2012) 82 final - Making raw materials available for Europe's future wellbeing proposal for a European innovation partnership on raw materials - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52012DC0082>
- SWD(2012) 27 final - Making Raw Materials available for Europe's future well-being - proposal for a European Innovation Partnership on Raw materials - <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SWD:2012:0027:FIN:EN:PDF>
- Strategic Implementation Plan for the European Innovation Partnership on Raw Materials - Part I -
- <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/eip-raw-materials/en/content/strategic-implementation-plan-sip-0>
- Strategic Implementation Plan for the European Innovation Partnership on Raw Materials - Part II -
- <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/eip-raw-materials/en/content/strategic-implementation-plan-sip-0>
- COM(2017) 490 final - on the 2017 list of Critical Raw Materials for the EU - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0490&from=EN>
- Study Legal framework for mineral extraction and permitting procedures for exploration and exploitation in the EU -
- <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/18c19395-6dbf-11e7-b2f2-01aa75ed71a1/language-en>

Expert Groups

Raw Materials Supply Group

- <http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=1353>

Relevant EU legislation applied to the extractive activities

- Extractive Waste Directive - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32006L0021> – DG ENV .B.3
- Environmental Impact Assessment Directive - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32014L0052> – ENV
- Non-energy mineral extraction and Natura 2000 - http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/neei_n2000_guidance.pdf - ENV
- Water Framework Directive - http://ec.europa.eu/environment/water-framework/index_en.html - ENV CSR - https://ec.europa.eu/growth/industry/corporate-social-responsibility_en - GROW

11.50 – 12.20

Steel

12.20 – 12.35 / 12.35 – 12.50

Questions and Answers

Textile, Clothing, Leather & Footwear

- Public country-by-country reporting - https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/company-reporting-and-auditing/company-reporting/public-country-country-reporting_en - FISMA
- COM(2013) 407 - Action Plan for a competitive and sustainable steel industry in Europe
- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC-0407&from=EN>
- COM(2016) 155 final - Steel: Preserving sustainable jobs and growth in Europe
- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0155&from=en>
- COM(2018) 773 final on the EU's mid-century strategy
- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC-0773&from=EN>

Other topics: Global Forum on Steel Excess capacity, Steel Safeguard measures, ETS , GM

WORTH Partnership Project (COSME)

- <https://www.worthproject.eu/worth-project/>
- **Blueprint for Sectoral Cooperation on Skills** - Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – **A New Skills Agenda for Europe**. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0381&from=en>
- Commission Staff Working Document **Policy options for the Competitiveness of the European Fashion Industries – „Where manufacturing meets creativity”** SWD(2012)284 final/2, 5.10.2012

12.50 – 13.10

Engineering

13.10 – 13.25 / 13.25 – 13.30

Questions and Answers

13.30

Closing remarks:

Neformalni izvještaj o analitičkom pregledu za Poglavlje 20

- Preduzetništvo i industrijska politika

sa

Mapom puta / akcionim planom kojim se definišu koraci koje je potrebno
preduzeti da bi se unaprijedila pravna regulativa u Republici Srpskoj

Ova publikacija je napravljena uz finansijsku podršku Evropske Unije. Sadržaj ove publikacije je
isključiva odgovornost Unije poslodavaca Republike Srpske, Banja Luka i ne odražava nužno
stavove Evropske Unije.